

ศักราชภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร กรุงเทพมหานคร ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เรื่อง “ศักราชภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระระโธณเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....
(ดร. ชัยวัฒน์ ตันติยศ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ดร. ศรีสุดา จงสิทธิผล)

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร กรุงเทพมหานคร

พฤษภาคม 2554

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก ดร. ชัยวัฒน์ ตันตียมาศ ซึ่งเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ท่านอาจารย์ได้ให้คำแนะนำที่ดีและมีค่ายิ่งตลอดระยะเวลาในการทำวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งได้กรุณาตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่และรอบคอบเป็นอย่างยิ่ง จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ศึกษาวิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. อัญภักดิ์ ประพันธ์เนติวุฒิ และ ดร. ภัดทิรา เลิศเดชเดชา อาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ทั้งในและรอบบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ วรวิหาร จังหวัดนครปฐม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิจัยฉบับนี้ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่กรุณาสละ เวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศคุณประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แต่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน รวมถึงคุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้สนับสนุนช่วยเหลือเรื่องการศึกษาโดยตลอด

โสภณานัฐ อินทรีใหญ่

ชื่อเรื่อง	ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม
ผู้ศึกษาค้นคว้า	โสภณานัฐ อินทร์ใหญ่
ที่ปรึกษา	ดร. ชัยวัฒน์ ตันติยมาศ
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและ การท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553
คำสำคัญ	ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว พระภิกษุ ชุมชน และร้านค้าในบริเวณวัด และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ สำหรับนักท่องเที่ยวเก็บข้อมูลด้วยคำถามปลายปิดโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling Technique) ส่วนชุมชน ร้านค้า และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ใช้คำถามแบบปลายเปิดที่มีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยการวิเคราะห์ใจความหลัก (Content Analysis) และใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

จากการศึกษา พบว่า วัดพระประโทนเจดีย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของวัด ทำเลที่ตั้ง รวมทั้งสถาปัตยกรรมและเสนาสนะต่างๆ ภายในวัดที่มีความน่าสนใจยิ่ง อีกทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดยกเว้นชุมชน เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ และคุณค่าของวัฒนธรรมทางด้านศาสนา ในส่วนของนักท่องเที่ยวเห็นว่าภายในบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม และห้องสุขา รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารก็อยู่ในวงจำกัด

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีกิจกรรมกระตุ้นชุมชนให้ตระหนักถึง คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมใกล้ตัว รวมทั้งประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนในเรื่องโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยอีกทางหนึ่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ขอบเขตของการศึกษา.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัดไทย.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว.....	24
แนวคิดการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว.....	25
แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	26
แนวคิดการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	42
บริบทของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร.....	43
การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	48
ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์.....	58
ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมการตลาดของวัดพระประโทนเจดีย์.....	62
ความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัด พระประโทนเจดีย์วรวิหาร.....	63
5 บทสรุป.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	64
อภิปรายผลการวิจัย.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	77
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	90

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
2	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาวัดพระระโธณเจดีย์.....	55
3	แสดงข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดพระระโธณเจดีย์.	57
4	แสดงศักยภาพในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยววัดพระระโธณเจดีย์ จังหวัดนครปฐม.....	58
5	แสดงศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	60
6	แสดงศักยภาพด้านความปลอดภัย.....	61
7	แสดงศักยภาพด้านความดึงดูดใจของวัดพระระโธณเจดีย์ จังหวัดนครปฐม...	61
8	แสดงการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดพระระโธณเจดีย์ จังหวัดนครปฐม.....	62
9	แสดงข้อมูลความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยววัดพระระโธณเจดีย์ จังหวัดนครปฐม.....	63

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	5
2	พระประโทณเจดีย์ ก่อนได้รับการบูรณะซ่อมแซม.....	86
3	พระประโทณเจดีย์ หลังได้รับการบูรณะซ่อมแซม.....	86
4	พระประโทณเจดีย์ ขณะทำการบูรณะซ่อมแซม.....	87
5	รถเข็นขายอาหารบริเวณวัดพระประโทณเจดีย์.....	87
6	พระประธานและพระพุทธรูปอื่นๆ ภายในพระอุโบสถ.....	88
7	บริเวณทางเข้าพระอุโบสถ.....	88
8	โต๊ะตั้งบาตรเหรียญในพระอุโบสถ.....	89
9	บริเวณภายในวัดพระประโทณเจดีย์.....	89

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญมาก เพราะสามารถทำรายได้ในแต่ละปีเข้าสู่ประเทศชาติเป็นจํานวนมหาศาล ทั้งยังมีการขยายตัวในอัตราที่รวดเร็ว ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในอุตสาหกรรมดังกล่าว ทั้งทรัพยากรท่องเที่ยวยังมีหลายประเภทด้วยกัน ดังที่ (ยุพดี เสด็จพรณ, 2542) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ภูเขา น้ำพุร้อน
2. แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณวัตถุ และวัด
3. แหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรม

วัด ซึ่งแม้จะเป็นศาสนสถาน แต่วัดบางแห่งก็อนุญาตให้ผู้สนใจเข้าชมและศึกษาหาความรู้ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ และสามารถดึงดูดผู้เยี่ยมชมได้เป็นจํานวนมาก รวมทั้งนักท่องเที่ยวนานาชาติ สาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาประเทศไทยเป็นจํานวนมากนั้น เนื่องจากประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมทั้งอัธยาศัยไมตรีของคนไทยนั้น ก็ถือเป็นอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

นครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และเป็นเส้นทางผ่านไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และจังหวัดทางภาคใต้ ภายในจังหวัดนครปฐมมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วัดพระประโทนเจดีย์ ก่อกำเนิดจากตำนานเรื่อง พระยาทรงพระยาพาน และเรื่องโศกนาฏกรรม และเป็นที่มาของการสร้างวัดพระประโทนเจดีย์ ตำนานเรื่องเล่าดังกล่าว ทำให้วัดนี้เป็นที่สนใจของคนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

วัดพระประโทนเจดีย์ ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม หมู่ที่ 8 บ้านพระประโทน ตำบลพระประโทน อำเภอมะเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นวัดหลวงที่มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมสะดวกแก่การท่องเที่ยว แต่ปรากฏว่า ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้น

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของวัดพระประโทนเจดีย์ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาวัดพระประโทนเจดีย์ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

วัดพระประโทนเจดีย์ และรอบนอก ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในพื้นที่ ได้แก่ พระภิกษุเจ้าอาวาสของวัดพระประโทนเจดีย์ ตำรวจท่องเที่ยวเมืองนครปฐม เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการบริเวณใกล้เคียง ชุมชนในบริเวณวัด รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน และกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดพระประโทนเจดีย์วันวิหาร์ ทั้งในวันธรรมดาและวันเสาร์ อาทิตย์ รวมละ 300 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดศึกษาครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระประโทนเจดีย์ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความพร้อมทางด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว
2. ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ได้แก่ พระภิกษุเจ้าอาวาสของวัดพระประโทนเจดีย์ ตำรวจท่องเที่ยวเมืองนครปฐม เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการบริเวณใกล้เคียง
3. ศึกษาความต้องการของ หากมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนรอบวัดพระประโทนเจดีย์ โดยครอบคลุมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล แบบแผนการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและด้านการบริหารจัดการ

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 ถึงเดือนมีนาคม 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัดพระประโทนเจดีย์ หมายถึง วัดพระประโทนเจดีย์ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

การพัฒนา หมายถึง การจัดรูปแบบแนวทางการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับชุมชน สภาพแวดล้อมของพื้นที่บริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มุ่งในการให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความรู้และความสามารถในการทำมาหากิน ความเป็นอยู่ของชุมชนบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์และพื้นที่ใกล้เคียง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รูปแบบวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของชุมชนที่มีเอกลักษณ์ สามารถเห็นได้จากพฤติกรรม ผลงานศิลปหัตถกรรมที่สมาชิกในชุมชนสร้างสรรค์ขึ้นมา ตลอดจนความเชื่อและความรู้ ความสามารถในการทำมาหากิน หรือการประกอบอาชีพ รวมถึงการนำเสนอโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถานซึ่งเป็นที่เคารพนับถือในชุมชนด้วย

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว โดยอาศัยลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก ปลอดภัยโดยทางบกหรือทางเรือ การมีถนนหรือท่าเทียบเรือที่มีมาตรฐานความปลอดภัยของกรมเจ้าท่า
3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและชุมชนในระหว่างการท่องเที่ยว
4. ความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขาที่สะอาด บิมน้ำมัน ร้านสะดวกซื้อ ถนน ที่จอดรถ ร้านค้าชุมชน รถโดยสารสาธารณะ ป้ายหรือเอกสารชี้แจงเส้นทางและจุดสำคัญ

กิจกรรมด้านอาชีพ หมายถึง อาชีพที่กลุ่มเป้าหมายประกอบเพื่อเลี้ยงชีพมาตั้งแต่ดั้งเดิม และมีลักษณะเด่นเหมาะสมในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยวัดจากการแสดงความรู้สึกรักและความคิดเห็นโดยนักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่

ความต้องการ หมายถึง ความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายที่แสดงออกถึงสภาวะที่ขาดแคลนวัดได้โดยการเปรียบเทียบสถานการณ์ที่คาดหวังและปัจจุบัน หากสถานการณ์ที่คาดหวังมีค่าสูง

กว่าและแตกต่างจากสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ศึกษาเน้นถึงความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างที่คาดการณ์ศักยภาพของพระประทีปเจดีย์และบริเวณโดยรอบว่าเหมาะสมในการรองรับตามที่มุ่งหวังไว้

การเข้าถึง หมายถึง การคมนาคม ขนส่ง ถนน ปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถพานักท่องเที่ยวเดินทางไปยังวัดพระประทีปเจดีย์

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพทางด้านลักษณะทางกายภาพ อากาศ น้ำ ภูมิทัศน์ พื้นที่ท่องเที่ยว บริเวณที่จอดรถ ห้องสุขา การจัดวางพื้นที่ชายของ ทางเดินทำเพื่อชมสถานที่และซื้อสินค้า

โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ น้ำประปา

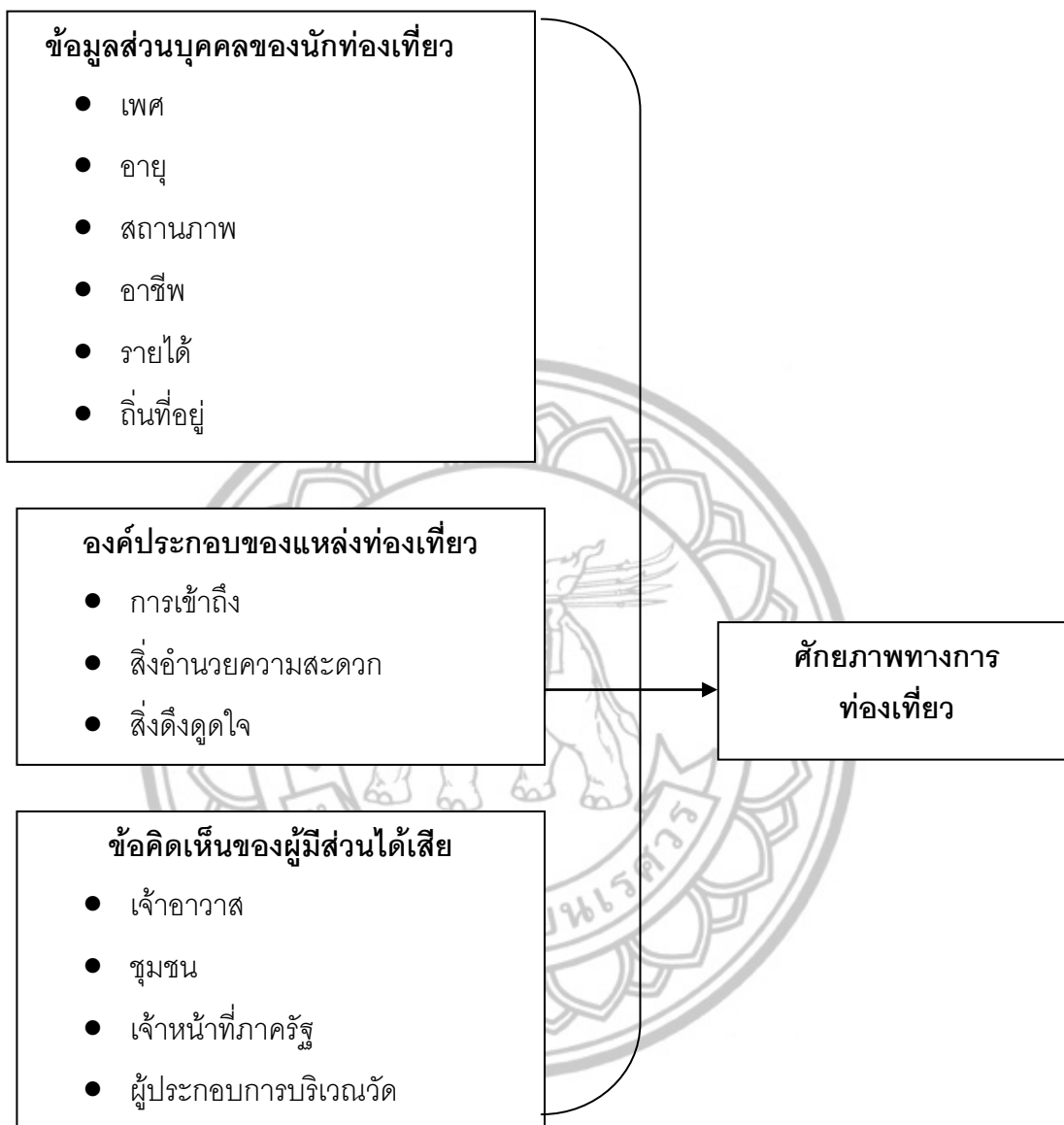
สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก ณ วัดพระประทีปเจดีย์ในด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ห้องน้ำ สถานที่จอดรถและสาธารณูปโภคขั้นสูง เช่น ร้านอาหาร การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่วัดพระประทีปเจดีย์

สิ่งดึงดูดใจ หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวพระประทีปเจดีย์ ซึ่งได้แก่ อาหาร วิถีชีวิต ศาสนสถาน อัญมณีไมตรี ผลผลิตทางการเกษตร

ปัจจัยภายใน หมายถึง องค์ประกอบภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องต่อการมีศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความตระหนัก จิตสำนึก ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสนับสนุนจากผู้นำและองค์กรชุมชน บริบทชุมชน เป็นต้น

ปัจจัยภายนอก หมายถึง องค์ประกอบภายนอกชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว แบบแผนการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยว และนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของพระประโทนเจดีย์ ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และได้สังเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
5. ก. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัดไทย
6. ข. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว
7. ค. แนวคิดการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
8. ง. แนวคิดพัฒนาการท่องเที่ยว
9. จ. แนวคิดการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว

ความหมายของการพัฒนา

ดร.รุณ ไคร์ศรี (ม.ป.ป., ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า “การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนไปจากเดิม อาจมีการเพิ่มขึ้นในเชิงปริมาณอาจจะผนวกกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างด้วย และมีการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ในระยะยาวให้สัมพันธ์กันกับสภาพที่ผ่านมาทางประวัติศาสตร์และสภาพที่คาดคะเนในอนาคต”

มหาตมะ คานธี (ม.ป.ป., ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า “การพัฒนา คือ การตระหนักถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์ (Realization of the Human Potential)”

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536, ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า “การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้อย่างชัดเจนแน่นอนล่วงหน้า (planned change) โดยจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา (desired change) ด้วย”

F. Perroux (n.d., unpagged) กล่าวว่า “การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและจิตใจ สามารถทำให้แต่ละบุคคลเพิ่มผลผลิตรวมได้อย่างแท้จริง ในลักษณะที่เพิ่มทวีขึ้นและเป็น การถาวร”

Michael Todaro (n.d., unpagged) กล่าวว่า “การพัฒนา คือ กระบวนการที่มีหลาย มุมมองและหลายประเด็น (Multi-dimension) ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม ทัศนคติของประชาชนและสถาบันต่างๆ ในระดับชาติการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการ ลดสภาวะความไม่เสมอภาคและการจัดความยากจนให้หมดสิ้นไป”

T.R. Batten (n.d., unpagged) กล่าวว่า “การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า (change for the better)”

สรุปแล้ว การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทางดีขึ้น อย่างมี กระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมาย

ความหมายของศักยภาพ

(ดร.คุณ ไคร์ศรี, ม.ป.ป., ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ซ่อน เร้นภายในที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้

การพัฒนาศักยภาพ หมายถึง การนำเอาความสามารถที่ซ่อนเร้นภายใน นำมาใช้ให้เกิด การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทางดีขึ้น อย่างมีกระบวนการโดยมีจุดมุ่งหมาย

การพัฒนาศักยภาพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งต่างๆ ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ ข้อมูลข่าวสารมีมากมาย รวดเร็ว ง่าย และ มีการแข่งขันสูง จึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพอยู่ เสมอ

เมื่อต้องการทำงานบางอย่าง จำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นๆ มีความพยายามและมุ่งมั่น ในการที่จะทำงานให้ดีที่สุด แต่ถ้าเราทำงานเพียงลำพัง เปรียบเสมือนการมองเหรียญด้านเดียว หากได้มีการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น จะเกิดมุมมองที่ต่างกัน เมื่อได้ทำงานร่วมกันแล้วจะมีการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานที่ทำให้มากที่สุด ทำให้มีมุมมองที่กว้างกว่าเดิม มีการจัดทำข้อมูล จัด เรียงลำดับความสำคัญของข้อมูลอย่างมีระบบ ผลสุดท้ายงานที่ทำจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

การพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว

การพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว สะท้อนถึงระบบคุณค่า (Values) เทคนิควิธีการ (Techniques) ทางเลือก (Choices) เพื่อสังคมที่ดี (Good Society) ต้องพัฒนา ทั้งด้านสถานที่ ด้านภูมิปัญญา การส่งเสริมการตลาด และที่สำคัญที่สุด คือ ทรัพยากรบุคคล ต้องเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด ปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ต้องเปลี่ยนคนท้องถิ่น ทุกคนให้มีจิตใจที่พร้อมให้บริการ จัดให้ประชาชนได้แสดงปัญหาและรวบรวมปัญหาเพื่อแนว

ทางแก้ไข เพื่อกำหนดวางแผนการ และแนวทางแก้ไขปัญหา และติดต่อประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันในการแก้ไขปัญหา พัฒนาศักยภาพที่เป็นความสามารถที่ถูกซ่อนเร้นไว้ ให้ได้รับการพัฒนา คือ การนำเอาความสามารถนั้นออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สิ่งที่มาคือ งานทุกอย่างที่จะทำให้ส่งผลความสำเร็จให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้นๆ

การพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว ต้องให้มีความยั่งยืน (Sustainability) ต้องเป็นการพัฒนาที่ตระหนักถึงการใช้สอยทรัพยากรในระยะยาว เพื่ออนาคตโดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรทางการผลิต ต้องให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมในอนาคตด้วย เป็นเป้าหมายที่สังคมปรารถนา มีระบบการวางแผนการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพและ ยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้นๆ

การพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว ควรมีทั้งการอนุรักษ์ การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนา และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การคมนาคม) ในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงการบูรณะฟื้นฟูแหล่งโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์สำคัญ

การพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว ต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นการบริการ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมโดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และเน้นให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว ต้องส่งเสริมการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม น้ำเสีย ขยะ มลพิษทางอากาศ โดยความร่วมมือของชุมชน ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึก และการตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมชุมชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกกฎระเบียบหรือมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความสำคัญของการท่องเที่ยว

กัลยา สมมาตย์ กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมอย่างหนึ่ง และถือว่า มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ ประกอบด้วย ธุรกิจหลายประเภทที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวย่อมมีความสำคัญ และส่งผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม การเมือง ดังต่อไปนี้ (กัลยา สมมาตย์, 2541, หน้า 23-24)

1. มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการกระจายโอกาสการจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ทั้งทางตรง เช่น การจ้างงานบุคลากรในโรงแรม การขนส่ง บริการนำเที่ยว บริการให้เช่าสินค้าและบริการต่างๆ หรือทางอ้อม

เช่น คนส่งหนังสือพิมพ์โรงแรม คนงานทอผ้า เกษตรกรผู้ผลิตอาหาร คนงานชุดทอพนักงานธนาคาร ฯลฯ

2. ความสะดวกสบายจากกิจการสาธารณูปโภคที่รัฐจัดทำขึ้น ในแหล่งท่องเที่ยวคนในท้องถิ่นย่อมได้รับประโยชน์จากกิจการน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และอื่นๆ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านี้ ย่อมส่งผลดีแก่สภาพความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายในท้องถิ่นได้ทั้งสิ้น

3. การเดินทางท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดสันติภาพแห่งมวลมนุษยชาติได้เคยประกาศในปี ค.ศ. 1967 (พ.ศ. 2510) เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวสากล และกำหนดคำขวัญว่า การท่องเที่ยวเป็นหนทางไปสู่สันติภาพ (tourism is a passport to peace) เพราะเมื่อมีการเดินทางไปยังท้องถิ่นต่างๆ ผู้คนมีโอกาสสังสรรค์ร่วมกิจกรรมกัน ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ได้เห็น และมีโอกาสใช้ชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันและกัน ต่างฝ่ายต่างมีโอกาสถ่ายทอด และรับความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และนำกลับไปเผยแพร่ ยังภูมิภาคของตน

4. การท่องเที่ยวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากร นันทนาการวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น ฯลฯ ของท้องถิ่น ทำให้เกิดความต้องการที่จะค้นคว้าอนุรักษ์ และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเอาไว้ได้

5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา คือ ช่วยให้คนมีโลกทัศน์กว้างความรู้ และประสบการณ์ที่พบเห็นด้วยตนเองมีประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตในสังคมได้

6. การท่องเที่ยว จะช่วยลดปัญหาการอพยพเข้าไปแออัดในเมืองหลวงเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่น ประกอบอาชีพรายย่อย หรือทำอุตสาหกรรมภายในครอบครัว เมื่อคนเหล่านี้มีงานทำ ย่อมไม่อพยพไปในเมืองหลวง และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้

7. ใช้ทรัพยากรไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นที่จะนำเอาทรัพยากรส่วนเกินหรือไร้ค่ามาประดิษฐ์คิดค้นเป็นของใช้ ของที่ระลึกในรูปของสินค้าพื้นเมืองจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เช่น เอาเปลือกหอยมาประดิษฐ์เป็นของประดับบ้าน การนำเศษไม้มาทำตุ๊กตาประดิษฐ์ เป็นต้น ก่อให้เกิดรายได้และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์เพิ่มคุณค่า

8. เกิดทัศนคติที่ดี ความประทับใจในการเดินทางท่องเที่ยวจะทำให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ดีต่อสถานที่ ยามเมื่อมีโอกาสและช่องทางที่ให้ความช่วยเหลือก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ตัดสินใจในด้านที่เป็นคุณ

9. การท่องเที่ยวจะช่วยป้องกันการแทรกซึม บ่อนทำลายจากฝ่ายตรงกันข้าม กล่าวคือเมื่อสถานที่นั้น คนมีงานทำมีความเป็นอยู่ที่ดี และมีคนอยู่พลุกพล่าน จะทำให้ผู้ก่อการร้ายไม่มีโอกาสโจมตีรัฐบาล

10. อุตสาหกรรรมท่องเที่ยว เป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปทีใดจะต้องมั่นใจว่า มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฉะนั้น แหล่งใดที่นักท่องเที่ยวเข้าไปได้แหล่งนั้นจะต้องมีความปลอดภัยเพียงพอ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ กล่าวถึง การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550, หน้า 5)

1. ก. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. ข. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. จ. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

การเดินทางของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ในหลายๆ ประการ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550, หน้า 88-90) ปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. เงินหรือค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นสิ่งแรกๆ ที่ผู้เดินทางท่องเที่ยวจะต้องคิดทันที เพราะการเดินทางท่องเที่ยว ไม่ว่าจะใกล้หรือไกลจำเป็นต้องมีเงิน หรืองบประมาณเพื่อใช้จ่ายในด้านต่างๆ เช่น ค่าพาหนะ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าบริการสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก และการใช้จ่ายซื้อของ เป็นต้น

2. เวลา เป็นสิ่งที่มีความหมายสำคัญสำหรับผู้เดินทางท่องเที่ยว เพราะแต่ละบุคคลย่อมอยู่ในสถานภาพทางการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน บางคนอาจใช้เวลาวันหยุดสุดสัปดาห์เพื่อการท่องเที่ยว แต่บางคนอาจจะต้องรอถึงปิดภาคเรียน หรือบางคนอาจใช้เวลาหลังช่วงชีวิตทำงานเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ความตั้งใจที่จะไป ปัจจัยนี้เกิดจากเหตุผล และความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวอย่างแท้จริง การมีเงินและมีเวลา คงไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวได้ ถ้าไม่ตั้งใจที่จะไป นักท่องเที่ยวแต่ละคนมีความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ความตั้งใจในการ

เดินทางท่องเที่ยว อาจถูกกระตุ้นได้จากสิ่งต่างๆ เช่น ความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยว การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้เห็นคุณค่าของการท่องเที่ยว ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ เสถียรภาพทางการเมือง ฤดูกาล สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และภาพพจน์ทางการท่องเที่ยว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ความตั้งใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา

การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัย

- การสร้างนวัตกรรมและมูลค่าเพิ่ม
- การพัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- การสร้างแรงจูงใจให้เกิดการค้า การลงทุนเพื่อการท่องเที่ยว
- การสร้างความเชื่อมโยงกลุ่มพื้นที่การท่องเที่ยว
- การเสริมสร้างโอกาส และจัดหาแหล่งทุนเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุนให้แก่

ผู้ประกอบการภาคบริการท่องเที่ยว

แนวทางและมาตรการในสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

- เผยแพร่และโฆษณาในตลาดการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม และในตลาดใหม่ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นตลาดการท่องเที่ยวที่สำคัญ
- โฆษณาและชักจูงให้มีการจัดประชุม ตลอดจนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ในการจัดประชุมให้สัมพันธ์กับขนาดของการประชุมที่จะมีขึ้น
- จัดทำเอกสาร สื่อ ต่างๆ เพื่อเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยว
- สนับสนุนให้คนไทยนิยมท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- จัดลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม และที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ โดยแบ่งเขตของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศูนย์การท่องเที่ยวและมีเมืองท่องเที่ยวที่เป็นบริวาร เพื่อให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวเป็นวงรอบในแต่ละภาค

- กำหนดให้มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง ที่มีอยู่เดิมและมีลำดับความสำคัญสูง ทั้งในแง่ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและความเร่งด่วนของปัญหา โดยให้แผนพัฒนาดังกล่าวครอบคลุมถึงการจัดทำรายละเอียดของแผนงานด้านการใช้ที่ดิน การรักษาและ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การควบคุมแผนการก่อสร้างอาคาร บังคับขั้นพื้นฐาน โดยให้การดำเนินงานอยู่ในขอบเขตที่จำกัด และสอดคล้องกับการพัฒนา

- กำหนดหลักการในการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแหล่งขึ้นให้สอดคล้องกับการพัฒนาในสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยจัดให้มีหน่วยงานขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาตามแผน และให้การปฏิบัติงานสอดคล้องสัมพันธ์กับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

- ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านการลงทุน เพื่อจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น ตลอดจนผลิตผลที่เป็นสินค้าพื้นเมืองในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง โดยสนับสนุนให้มีสถาบันหรือสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในแต่ละภูมิภาคหรือท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องและประสานงานกับการดำเนินงานในส่วนของรัฐ

ในการจัดรูปธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

- ปรับปรุงหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สามารถควบคุมธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่างๆ ได้ และสามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่เปลี่ยนแปลงได้ และจัดตั้งบริษัทพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อจัดวางโครงการและลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่างๆ เป็นสำคัญ

- เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะจัดให้มีกฎระเบียบของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น กฎเกี่ยวกับการควบคุมการดำเนินงาน บริษัทนำเที่ยวมัคคุเทศก์ ธุรกิจการขนส่ง ตลอดจนร้านค้าของที่ระลึก

- ส่งเสริมการรวมตัวของเอกชนเพื่อความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และให้การดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดขึ้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยส่วนรวม

ในการยกมาตรฐานกำลังคนในธุรกิจท่องเที่ยว

กำลังคนในธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ประกอบด้วย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงและผู้ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอ้อมที่สำคัญและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรงที่สุด คือ กำลังคนในธุรกิจโรงแรมและมัคคุเทศก์ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพื่อรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จึงจะมีการวางแผนเพื่อพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ นอกเหนือจากการฝึกอบรมของสถาบันต่างๆ ซึ่งเน้นหนักทางภาคทฤษฎีแล้ว จะวางโครงการเพื่อจัดให้มีโรงเรียนธุรกิจโรงแรมขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อเปิดบริการด้วยการใช้นักศึกษาเป็นเจ้าพนักงานทั้งสิ้น โดยรับนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เข้าฝึกภาคปฏิบัติทั้งงานระดับบริหารและ

ระดับเจ้าพนักงาน เพื่อผลิตกำลังคนให้ได้มาตรฐานและให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งใน กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

รัชนิกร เศรษฐโชติ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาวัฒนธรรมไทย หมายถึง การเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีต ไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพ การกินอยู่ การศึกษาหาความรู้ การปกครอง การทำมาหากิน ความคิด และความเชื่อ ซึ่งมีมานานแล้วจนกลายเป็นประเพณีไป ตลอดจนแบบอย่างการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งแปรเปลี่ยนไปจากอดีต”

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น ตามที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทั้งระบบความรู้ ความคิด หรือความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมา เป็นวิธีการหรือแบบแผน และมีการอบรมถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

อมรา พงศาพิณชู ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างหรือกำหนดขึ้นมิใช่สิ่งที่มีมนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ เช่น การประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรือการกำหนดพฤติกรรม ความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ (อมรา พงศาพิณชู, 2538)

1. วัฒนธรรมในลักษณะขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์และจับต้องไม่ได้ เช่น ภาษาพูด ความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี
2. วัฒนธรรมในลักษณะสิ่งประดิษฐ์และสถาปัตยกรรม เช่น อาคารบ้านเรือน วัดวาอาราม ศิลปกรรม ประติมากรรมต่างๆ

ยศ สันตสมบัติ สรุปลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไว้ 6 ประการ คือ (ยศ สันตสมบัติ, 2540)

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วมกัน (shared ideas) และค่านิยมทางสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรม
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (culture is learned) ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาและถ่ายทอดทางวัฒนธรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (enculturation) รวมทั้งการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และประสบการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับสั่งสมมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม จากกระบวนการต่างๆ ที่มนุษย์สามารถเข้าใจได้ว่าตนควรประพฤติตนอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ

3. วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ (symbol) พฤติกรรมของมนุษย์มีต้นกำเนิดมาจากการใช้สัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นเงินตรา สัญลักษณ์ไฟจราจร หรือสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น และรวมถึงภาษา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย ทั้งหมดนี้สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังคนรุ่นหลังต่อไปได้

4. วัฒนธรรม เป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา ซึ่งมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น สอนให้มนุษย์รู้จักหาอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้สังคมสามารถดำเนินไปได้อย่างมีระบบ ทั้งยังช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อความเจริญก้าวหน้า และความอยู่รอดของมนุษย์

5. วัฒนธรรม คือ กระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับสิ่งมีชีวิตและสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งอาจแสดงออกได้ในรูปแบบของศาสนา พิธีกรรม แนวความคิดพื้นฐานของระบบการเมือง ก่อให้เกิดการสร้างสถาบัน หรือองค์กรต่างๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับการนิยามความหมาย และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจมีสาเหตุมาจากการรับความคิดและค่านิยมที่มาจากวัฒนธรรมอื่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความพยายามที่จะควบคุมธรรมชาติ และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

งามพิศ สัตย์สงวน (2543) ได้กล่าวว่า “นักมานุษยวิทยาวัฒนธรรมได้ชี้แนะไว้ว่า วัฒนธรรม คือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้ รวมทั้งผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งนักมานุษยวิทยาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อทำความเข้าใจชนบทร่วมประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของมนุษย์ในสังคม” นอกจากนี้ ยังได้รวบรวมความหมายของวัฒนธรรมจากนักมานุษยวิทยาอีกมากมาย ดังต่อไปนี้

Edward Tylor (1871) ได้นิยามคำว่า วัฒนธรรม อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกว่า “วัฒนธรรม คือ สิ่งทั้งหมดที่มีลักษณะซับซ้อน เช่น ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี รวมถึงอุปนิสัยต่างๆ ที่มนุษย์ได้มาโดยการเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกของสังคม”

C. Kluchohn and W. H. Kelly (1948) นิยามวัฒนธรรมว่า “คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อาจเป็นสิ่งที่มีความหมายหรือไม่มีเหตุผลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมของมนุษย์”

C. S. Coon (1954) นิยามว่า “วัฒนธรรม คือ ผลรวมทั้งหมดของวิถีต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้ และมีการถ่ายทอดจากชั่วชีวิตหนึ่งไปอีกชั่วชีวิตหนึ่ง โดยการเรียนรู้”

M. J. Herskovits (1955) ได้นิยามวัฒนธรรมไว้สั้นๆ ว่า “คือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา”

Ralph Linton (1955) นิยามวัฒนธรรมว่า “คือ กลุ่มคนที่จัดระเบียบแล้ว และมีแบบแผนพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ อันเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมสังคมหนึ่ง”

(A. L. Kroeber, 1953) ได้นิยามวัฒนธรรมว่า

...วัฒนธรรม ประกอบไปด้วย แบบแผนพฤติกรรมที่ได้มาจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยใช้ระบบสัญลักษณ์นั้น จะประสบผลสำเร็จที่แตกต่างกันไปในกลุ่มชนต่างๆ วัฒนธรรมยังรวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรม ยังประกอบไปด้วย ความคิดตามประเพณี และค่านิยมที่ติดต้ามมา ระบบวัฒนธรรมนั้น อาจพิจารณาในแง่หนึ่งว่า เป็นผลผลิตของการกระทำ และในอีกแง่หนึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการกระทำต่อไป

David Bidney (1968) นิยามวัฒนธรรมว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาโดยการเรียนรู้ หรือเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการอบรมสั่งสอน รวมทั้งความคิดของปัจเจกชนต่างๆ ภายในสังคมนั้น ความเฉลียวฉลาด ศิลปะ ความคิดทางสังคมและสถาบันที่สมาชิกของสังคมยอมรับและพยายามปฏิบัติร่วมกัน

J. F. Cuber (1968) นิยามวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมคือแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ และยักรวมผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น ทักษะคติ ค่านิยมต่างๆ ที่คนสร้างขึ้น ความรู้ที่มีอยู่ร่วมกันในกลุ่มชนหนึ่งๆ และมีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม

งามพิศ สัตย์สงวน ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรม ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543)

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ มีรูปร่าง ขนาด และน้ำหนักที่แตกต่างกันไป เช่น จอบ เสียม มีด หม้อ บ้าน รถยนต์ รถไฟ เครื่องจักรกลต่างๆ
2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือ ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีรูปร่างขนาด หรือน้ำหนัก แต่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์มาก ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 5 ประเภท คือ

2.1 สถาบันสังคม คือ ส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมที่ใช้จัดการกับปัญหาพื้นฐานของสังคม สถาบันสังคม คือ หัวใจของวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ สถาบันครอบครัว การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ศาสนา เป็นต้น

2.2 วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดระเบียบในสังคม บางอย่างเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการ และบางอย่างไม่เป็นทางการ สามารถแบ่งย่อยออกได้ 5 ประเภท คือ

2.2.1 ศาสนา เป็นตัวควบคุมทางสังคมที่สำคัญ เพราะในหลักศาสนาจะมีข้อห้ามต่างๆ เช่น คีล 5 คีล 8

2.2.2 ความเชื่อทางสังคม คือ ระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เป็นของคนจำนวนมากในสังคม เช่น ความเชื่อในเรื่องนรก สวรรค์ บุญ บาป และโลกหน้า ดังนั้น ความเชื่อทางสังคมจึงช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้อยู่ในระเบียบได้

2.2.3 ค่านิยม คือ มาตรฐานที่ใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคมบ้าง เมื่อสิ่งใดมีค่า คนก็อยากมีอยากเป็น อยากได้ ค่านิยมจึงทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมได้เช่นกัน

2.2.4 ประเพณี คือ สิ่งที่ประพฤติ ปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันนาน เช่น ลอยกระทง เข้าพรรษา เป็นต้น เมื่อคนทำตามประเพณีจึงเกิดความเป็นระเบียบขึ้น

2.2.5 กฎหมาย เป็นเครื่องมือในการควบคุมทางสังคมโดยตรง มีความสำคัญมากในสังคมสมัยใหม่ เพราะทำให้เกิดระเบียบในสังคมได้เป็นอย่างดี

2.3 ศิลปะ หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมประติมากรรม สถาปัตยกรรม ทัศนกรรม ดนตรี การละคร นาฏศิลป์และวรรณกรรม เป็นต้น

2.4 ภาษา คือ ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกัน ในที่นี้หมายถึงภาษาพูด ภาษาเขียน รวมทั้งกิริยาท่าทางต่างๆ ด้วย

2.5 พิธีกรรม เน้นเฉพาะพิธีที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณี เช่น ในงานศพ ประกอบไปด้วยพิธีที่ทำในช่วงเวลาที่ต่างกันไป

เดอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2544) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “วัฒนธรรมมีความหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อช่วยในการดำรงอยู่ในโลก อาจเป็นวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้สอย ตลอดจนความรู้และเทคนิควิธีการต่างๆ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม จริยธรรม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปทัศนกรรม เป็นต้น”

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม จะคงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อคนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นชอบและยอมรับไปปฏิบัติร่วมกัน ลักษณะของวัฒนธรรมนั้นจะมีการค้นพบสิ่งใหม่ๆ มีการเรียนรู้ สามารถ

เปลี่ยนแปลงได้ตามสังคมและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไป และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น วิธีการปรุงอาหาร การรับประทานอาหาร การแต่งกาย ชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต การสื่อความหมาย การจราจร ความเชื่อ แนวคิดและปรัชญาต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญในการร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อให้คงอยู่ตลอดไป

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โครงการวิถีทรรศน์ ได้ให้ข้อสังเกตว่าลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก็คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ โดยได้กล่าวถึง ส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ประการสำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ ดังต่อไปนี้ (โครงการวิถีทรรศน์, 2540)

ประการแรก ต้องเปลี่ยนการท่องเที่ยว (Tourism) เป็นการเดินทาง (Travel) ไปศึกษา ไปดู ไปรู้จักภูมิปัญญา วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น การเดินทางต้องเป็นโลกส่วนตัว ไปอย่างเกรงใจ ไปอย่างเคารพท้องถิ่นและชุมชน ไม่ใช่การไปบุกรุกพิธีกรรม ความเชื่อของชาวบ้าน

ประการที่สอง ควรให้การศึกษากับเยาวชนเพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และเกิดประโยชน์จากการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สร้างหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาการท่องเที่ยวและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ รู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ มัคคุเทศก์ต้องเป็นวิทยากรคอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ประการที่สาม ต้องเรียนรู้ที่จะเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านและชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรมและผู้คนของเราเองด้วย เพราะหากเราไม่เคารพวัฒนธรรมของเรานักท่องเที่ยวชาติอื่นก็จะไม่เคารพเช่นกัน

Greenwood (1982) กล่าวว่า “ทั้งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางมนุษยชาติล้วนแล้วแต่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรง โดยมีโอกาสได้สัมผัสวัฒนธรรมที่แท้จริงของชาติต่างๆ อย่างใกล้ชิด”

McIntoch and Goeldne (1984) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆ หรือประเทศอื่นๆ เพื่อให้เข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้น ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งปัจจุบันและอนาคต”

Smith (1989) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและมองเห็นถึงวิถีชีวิตของสังคมในอดีตที่ผ่านมา เช่น แบบบ้าน งานหัตถกรรม เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน และการแต่งกาย เป็นต้น”

Howell (1993) กล่าวว่า “ผู้คนที่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะเรียนรู้หาประสบการณ์และความบันเทิง นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเห็นว่า คนท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมที่แปลกและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ก็สามารถเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวได้เช่นกัน สิ่งที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้โดดเด่น ก็คือ การที่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ และมุมมองทางด้านวัฒนธรรมที่กว้างไกล”

Pigram (1993) กล่าวว่า “สิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของความแตกต่างในวิถีชีวิต การแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน”

Reisinger (1994) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความสนใจพิเศษในการสืบค้น และแสวงหาประสบการณ์การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความงาม สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ”

Philip FeifanXie and Geoffrey Wal (2000) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม และนำพาผู้คนจากดินแดนและชาติพันธุ์ที่ต่างกันไปมาพบปะกันและกัน”

สรุปการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ศาสนา งานประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน และอื่นๆ แคร่พวัฒนธรรมของกันและกัน ก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนนั้นๆ ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัดไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 20 (2538, หน้า 27) ได้กล่าวไว้ว่า “วัดเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากเป็นที่ที่ผู้คนไปทำบุญ ไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและฟังเทศน์แล้วยังเป็นที่เรียนหนังสือ เป็นที่พบปะประชุมและจัดงานพิธีต่างๆ บางแห่งเป็นที่รักษาคนที่เจ็บป่วย เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นที่รวมของงานศิลปะและวรรณกรรมต่าง ๆ”

วัด เป็นสถานที่ทางศาสนา ตามปกติแล้วจะมีเสนาสนะและอาคารถาวรวัตถุต่างๆ เป็นที่พำนัก อาศัยศึกษา ปฏิบัติพระธรรมวินัย และประกอบศาสนกิจของพระภิกษุ สงฆ์ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่างๆ นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและทางสังคม รวมทั้งเป็น

แหล่งส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณี วัดทั้งหลายมีฐานะทางกฎหมาย คือ เป็นนิติบุคคลเท่าเทียมกัน แต่ในทางพระวินัยมีฐานะแตกต่างกัน ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้จำแนกวัดออกเป็น 2 ชนิด คือ สำนักสงฆ์ และวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

- สำนักสงฆ์ คือวัดที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งวัดแล้ว แต่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา รวมถึงวัดที่ได้รับพระบรมราชานุญาตตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองสงฆ์ ร.ศ. 121 และวัดที่สร้างขึ้นก่อน ร.ศ. 121 (พ.ศ. 2445) ซึ่งยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาด้วย นับว่า เป็นวัดที่สมบูรณ์ทางกฎหมาย

- วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หมายถึง อาราม ตามที่ได้เคยบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ลักษณะปกครองสงฆ์ ร.ศ. 121 เป็นวัดที่เลื่อนฐานะมาจากสำนักสงฆ์ โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เพื่อประโยชน์แก่สังฆกรรมตามพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์ นับว่าเป็นวัดที่สมบูรณ์ด้วยฐานะทั้งทางกฎหมายและทางพระธรรมวินัยทุกประการ

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปกติมีพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ รวมทั้งมีพระภิกษุสงฆ์อยู่อาศัย

คำว่า วัด เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานแบบคำไทย โดยที่มาของคำว่า วัด นี้ ยังไม่มีข้อยุติด้วยบางคนอธิบายว่า มาจากคำว่า วตวา ในภาษาบาลี แปลว่า เป็นที่สนทนาธรรม บ้างก็ว่ามาจาก วัดร อันหมายถึง กิจปฏิบัติหรือหน้าที่ของพระภิกษุที่พึงกระทำ หรือแปลอีกอย่างว่า การจำศีลซึ่งวัด (วัดร) ตามนัยยะนี้ จึงน่าจะหมายถึง สถานที่ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ใช้เป็นที่พักจำศีลภาวนา หรือสถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำนั่นเอง แต่ก็มีบางคนสันนิษฐานว่า มาจากคำว่า วัดวา อันหมายถึง การกำหนดขอบเขตของดินแดนที่สร้างเป็นศาสนสถาน เพราะวัดกับวามีความหมายอย่างเดียวกัน คือ การสอบขนาด หรือปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น ความยาว ความกว้าง เป็นต้น วัดในนัยยะอย่างหลังนี้ จึงหมายถึง พื้นที่

แต่เดิมครั้งพุทธกาลนั้น มีการใช้คำว่า อาราม เป็นคำเรียกชื่อ ศาสนสถานในทางพุทธศาสนาที่ใช้เรียกเสนาสนะที่มีผู้ศรัทธาถวายพระพุทธรูปองค์ในระยะแรกๆ เช่น เขตวนาราม หรือชื่อเต็มว่า เขตวนอนาถบิณฑิกสสาราม ซึ่งมีความหมายว่า สวนของอนาถบิณฑิกที่ป่าเข หรือเวฬุวนาราม หรือบุปผาราม เป็นต้น โดยอาราม หรืออาราม ในคำอ่านของไทยแปลว่า สวน นอกจากนี้ ในเวลาต่อมายังมีคำที่ใช้เรียกอีกอย่างว่า วิหาระ หรือวิหาร

อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีคำที่ให้ความหมายว่าวัดอยู่อีกชื่อหนึ่ง คือ อาวาส ดังชื่อเรียกสมภารผู้ครองวัดว่า เจ้าอาวาส ซึ่งแปลว่า ผู้เป็นใหญ่ในวัด หรือชื่อเรียกวัด เช่น เทพศิรินทราวาส (เทพ+ศิริ+นทรา+อาวาส) โดยปกติคำว่า อาวาสไม่เป็นที่นิยมใช้กันในความหมายว่า วัด ทั้งนี้ เพราะนิยม

นำไปใช้กับความหมายที่แคบกว่าคำว่า อาราม โดยมักให้ความหมายในเชิงที่เป็นตัวเรือนที่อยู่อาศัยมากกว่า อาวาสจึงเสมือนเป็นที่อยู่ส่วนย่อยภายในอาราม ที่หมายถึง พื้นที่ที่เป็นศาสนสถานทั้งหมด

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2505 กำหนดไว้ว่า วัดมี 2 ชนิด คือ

1. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
2. สำนักสงฆ์

วิสุงคามสีมา หมายถึง เขตพื้นที่ที่พระภิกษุสงฆ์ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เพื่อใช้จัดตั้งวัดขึ้น แต่ในทางปฏิบัตินั้นเป็นการขอพระบรมราชานุญาตเฉพาะแต่บริเวณที่ตั้งพระอุโบสถเท่านั้น

สำนักสงฆ์ หมายถึง สถานที่ตั้งสำนักอาศัยของพระภิกษุสงฆ์ ไม่ได้ขอพระบรมราชานุญาตใช้ที่ดินแห่งนั้นเพื่อจัดตั้งเป็นวัดขึ้น ดังนั้น สำนักสงฆ์จึงไม่มีโรงพระอุโบสถ เพื่อใช้เป็นที่ทำสังฆกรรม

วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ถือว่า เป็นวัดที่ถูกต้องและมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย วัดประเภทนี้ ยังแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ วัดหลวงหรือพระอารามหลวง กับวัดราษฎร์

วัดหลวง หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ทรงสร้าง หรือวัดที่รัฐบาล หรือราษฎรทั่วไปสร้างขึ้นแล้ว ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัดราษฎร์ หมายถึง วัดที่ราษฎรทั้งหลายสร้างขึ้นตามศรัทธา

การแบ่งระดับของวัดหรือพระอารามหลวง

พระอารามหลวง แบ่งออกได้เป็น 3 ชั้น คือ

1. พระอารามหลวงชั้นเอก หมายถึง วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ เป็นวัดที่บรรจุพระบรมอัฐิหรือวัดที่มีเกียรติอย่างสูง มีเจ้าอาวาสเป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ขึ้นไป

2. พระอารามหลวงชั้นโท หมายถึง วัดที่มีเกียรติ มีเจ้าอาวาสเป็นพระราชาคณะสามัญขึ้นไป

3. พระอารามหลวงชั้นตรี หมายถึง วัดที่มีเกียรติหรือวัดสามัญ เจ้าอาวาสเป็นพระครูชั้นสูงขึ้นไป

ซึ่งพระอารามหลวงนั้น ยังแบ่งตามฐานันดรศักดิ์ ออกได้เป็น 4 ชนิด คือ

1. ชนิดราชวรมหาวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์ โดยที่สิ่งปลูกสร้างนั้นมีขนาดใหญ่โตสมพระเกียรติ

2. ชนิดวรมหาวิหาร ลักษณะเดียวกับชนิดราชวรมหาวิหาร แต่มีความสำคัญน้อยกว่า

3. ชนิดราชวรวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์

4. ชนิดวรวิหาร หมายถึง พระอารามที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์แล้วพระราชทานเป็นเกียรติแก่ผู้อื่น

พระอารามหลวงแต่ละชั้น มิได้หมายถึงว่า จะมีชนิดของพระอารามครบทั้ง 4 ประเภท ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับความสำคัญของสถานที่ ขนาดและผู้สร้าง ซึ่งจะเป็นสิ่งกำหนดชนิดของพระอารามดังกล่าว ในปัจจุบันได้มีการจัดแบ่งชนิดของพระอารามตามระดับชั้น ดังนี้

พระอารามหลวงชั้นเอก แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ราชวรมหาวิหาร
2. ราชวรวิหาร
3. วรมหาวิหาร

พระอารามหลวงชั้นโท แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ราชวรมหาวิหาร
2. ราชวรวิหาร
3. วรมหาวิหาร
4. ราชวรวิหาร

พระอารามหลวงชั้นตรี แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ราชวรวิหาร
2. วรวิหาร
3. สามัญ ไม่มีสร้อยต่อท้ายชื่อ

มูลเหตุการสร้างวัด

แต่เดิมในสมัยครั้งพุทธกาลนั้น ยังไม่มีการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะเจาะจง เนื่องจากพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งถาวร ด้วยจะทำให้เกิดความยึดติดในทรัพย์ทางโลก จึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยพื้นฐานสุด คือ รุกขมูลเสนาสนะ อันหมายถึง การอยู่รอบโคนต้นไม้แล้วให้จาริกไปเรื่อยๆ ทั้งนี้ เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน เมื่อพระพุทธเจ้าพร้อมเหล่าสาวกออกเผยแผ่พระศาสนา ปราภฏว่า มีผู้เลื่อมใสศรัทธาพากันบวชเป็นพระภิกษุจำนวนมากมาย ที่ไม่ได้บวชต่างก็ให้ความอุปถัมภ์เกื้อกูลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์แห่งนครราชคฤห์ ทรงประกาศตนเป็นองค์ศาสนูปถัมภกต่อพุทธศาสนา ทั้งทรงถวายเวฬุวัน ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์และเหล่าพุทธสาวก ซึ่งพระองค์ทรงรับไว้ด้วย เพราะวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์มิใช่มุ่งเน้นให้บำเพ็ญวิปัสสนาญาณ

เท่านั้น หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การจาริกออกไป ณ ที่ต่างๆ เพื่อเผยแพร่พระธรรม คำสอนอีกด้วย และเป็นมูลเหตุให้ทรงมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุสามารถรับอารามที่เหล่า ทายกถวายได้ อาทิ เขตวนาราม ที่มหาเศรษฐีอนาถปิณฑิกะแห่งกรุงสาวัตถี สร้างถวาย หรือ ปุพพารามวิหาร ที่นางวิสาขาสร้างถวาย แต่ถือได้ว่า เวฬุวนาราม เป็นวัดแห่งแรกของพุทธศาสนา

ประเภทของวัด

สมัยหลังพุทธกาลเมื่อมีการสร้างพระสถูปเจดีย์ขึ้น ทำให้บริเวณเหล่านี้เกิดเป็นที่ชุมนุม ของเหล่าพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่เดินทางมาถึง ที่สุดแล้วก็เกิดมีพระภิกษุบางรูปสมาธิที่ จะอยู่ พำนักเพื่อบำรุงรักษาสังเวชนียสถานเหล่านั้น ทั้งมีผู้ศรัทธาสร้างที่พักกุฏิสงฆ์ถวายแด่พระภิกษุ ดังกล่าว สถานที่นี้ในที่สุดได้กลายสภาพเป็นวัดที่สมบูรณ์แบบ สืบทอดกันมาจนเกิดเป็นแบบอย่าง ชัดเจนดังปัจจุบัน ด้วยเหตุที่การสร้างวัดกลายเป็นประเพณีที่นิยมกันในที่ต่างๆ วัดจึงมีปรากฏ อย่างแพร่หลายทั้งในเมืองใหญ่และชนบท จนทำให้จุดมุ่งหมายเดิมของการบวชนั้นเปลี่ยนไปใน เวลาต่อมา เพราะพระสงฆ์ส่วนหนึ่งมีที่พักอาศัยอย่างถาวรยึดติดในเสนาสนะ แทนการมุ่งเน้น ปฏิบัติเพื่อร้อออกซึ่งความทุกข์ และเพื่อทำให้แจ้งแห่งการดับทุกข์ ซึ่งเป็นความหมายของการบวช เพราะคำว่าบวช มาจากคำว่า ป+วช แปลว่า เว้นทั่ว หมายถึงเว้นห่างจากกาม จากกิเลส พระภิกษุ ในเวลาถัดมาจึงมีลักษณะที่แตกต่างกัน 2 แบบ คือ ฝ่ายหนึ่งซึ่งยังคงตั้งมั่นอยู่กับแนวปฏิบัติเดิม นั่นคือปลีกความวุ่นวายจากโลกออกสู่ป่า เพื่อแสวงหาความวิเวก มุ่งเน้นทางวิปัสสนาธุระ กับอีก ฝ่ายหนึ่งซึ่งนิยมการอยู่ยึดติดวัดภายในเขตชุมชน โดยมุ่งเน้นการศึกษา คือ การมุ่งศึกษาเพื่อให้รู้ ถึงพระพุทธรูป พุทธธรรมวินัย รวมทั้งพระอภิธรรมต่างๆ การแยกออกเป็น 2 ลักษณะนี้ มาแบ่ง ชัดเจนเป็น 2 ฝ่ายในประเทศลังกา โดยเรียกฝ่ายที่อยู่ป่าว่า พระอรัญวาสี และเรียกฝ่ายที่อยู่ใน เมืองว่า พระคามวาสี

พระภิกษุ ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายอรัญวาสีหรือคามวาสี ทุกรูปจะต้องสังกัดไม่วัดใดก็วัดหนึ่ง วัด ฝ่ายคามวาสีนั้น อยู่ภายในหรือรอบนอกเมืองที่มีชุมชนอาศัยอยู่ แต่วัดฝ่ายอรัญวาสีจะต้องถอยร่น ให้ห่างไกลชุมชนให้มากที่สุด แต่ความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยการแบ่งปันอาหารจากสังคมยัง ต้องมีอยู่ ในพระวินัยกำหนดไว้ว่าวัดฝ่ายอรัญวาสีจะต้องตั้งไม่ห่างจากหมู่บ้านที่ใกล้ที่สุดจนเกินไป คือให้อยู่ในระยะประมาณ 500 ศัวัคันธู หรือประมาณ 1 กิโลเมตร เพื่อเชื้อให้พระภิกษุสามารถ เดินไปรับการบิณฑบาตและกลับมาทันฉันอาหารเพลก่อนเที่ยงวัน

วัดอรัญวาสี นิยมตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นป่าเขา ส่วนใหญ่มีเพียงกุฏิและศาลาโถง อเนกประสงค์ ไม่มีอาคารและแบบแผนมากนัก พระสงฆ์ฝ่ายนี้จะอยู่จำวัดเฉพาะเพียงช่วง เข้าพรรษา และจะมุ่งธุดงค์เข้าป่าลึก ปักกลด ผีกัณฑ์กรรมฐานจิต และจาริกไปเรื่อยๆ ก่อนกลับ ออกมาจำพรรษาที่วัดอีกครั้งเมื่อถึงฤดูเข้าพรรษาใหม่ ความต้องการทำสังฆกรรมใดๆ ก็เพียงอาศัย

การกำหนดขึ้นใช้เพียงชั่วคราวเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระเจดีย์ดูเหมือนจะไม่มีการสร้างในวัด อรัญวาสี หรือวัดป่าต่างๆ เลย คงเป็นเพราะแนวความคิดของพระภิกษุสายนี้ เน้นที่การปฏิบัติ เพื่อให้เห็น ธรรม มากกว่า รูป ที่แม้เป็นตัวแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ก็ยังเป็นเพียงภาพ สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่วิถีทางแห่งการหลุดพ้น

วัดคามวาสี สร้างขึ้นสำหรับเป็นที่พึ่งของชุมชนหรือเมืองโดยตรง ภารกิจหลักของพระภิกษุสงฆ์ฝ่ายนี้มุ่งไปในทางปฏิบัติด้านพิธีกรรมทางศาสนา และการเน้นศึกษาทางหนังสือเพื่อแสวงหาความรู้ สำหรับใช้ในการสั่งสอนฆราวาสมากกว่าฝึกปฏิบัติด้านวิปัสสนาธุระ พระสงฆ์ฝ่ายนี้จึงมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับโลกภายนอกตลอด ทำให้แนวทางหลักด้านปฏิบัติต้องเปลี่ยนไปจากการมุ่งหาหนทางเพื่อให้ตนเองพ้นจากสังสารวัฏ มาเป็นเพื่อช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์แทน เป็นการปฏิบัติที่ไม่ใช่เพื่อมุ่งผลตรัสรู้และนิพพาน หากแต่การเน้นผลทางปริยัติธรรมทั้งค้อยี่จะนะ ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่เวไนยสัตว์ทั้งปวงได้ ก็เท่ากับเป็นการสั่งสมทานบารมีและยกระดับจิตของตนให้สูงขึ้นในขณะเดียวกัน ถือเป็นหลักสำคัญในการฝึกจิตเพื่อการละวาง วัดประเภทนี้จะมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นอาคารมากกว่าวัดอรัญวาสี ตามความต้องการใช้งาน การกำหนดแบบแผนทั้งด้านรูปแบบและแผนผังรวมมีกฎเกณฑ์ค่อนข้างชัดเจน

การสร้างวัดในประเทศไทย

แบบอย่างการสร้างวัดในสังคมไทยมีแบบอย่างที่เป็นอิทธิพลหลักจากลังกา เนื่องจากคนไทยนับถือพุทธศาสนาในลัทธิเถรวาทหรือหินยานผ่านมาทางสายของลังกา (แบบลังกาวงศ์)

มูลเหตุ คือ การสร้างให้เป็นศาสนสถานเพื่อเอื้อต่อการกระทำศาสนพิธี และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นผลสืบเนื่องจากเนื้อหาคำสอนในไตรภูมิ ที่ทรงนิพนธ์ขึ้น โดยพระยาสิทธิ กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยในราวปี พ.ศ. 1888 ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของบุพเพทปญฺญตา อันเป็นเรื่องที่พรรณนาเกี่ยวกับสวรรค์และนรกเป็นอย่างมาก จึงกระตุ้นให้เกิดความกลัวในเรื่องของการทำความชั่ว และเร่งสร้างบุญความดี เพื่อจะได้ขึ้นไปเสวยสุขบนแดนสวรรค์หรือได้เกิดใหม่ในชาติภพหน้าที่เพียบพร้อมด้วยฐานันดรศักดิ์ที่สูงส่ง หรือเพื่อสั่งสมบุญสำหรับไปเกิดในยุคเดียวกับพระศรีอาริยมตตรัย การทำบุญที่ได้มาถึงซึ่งอันานิสงส์มากที่สุด ก็คือ การสร้างวัดนั่นเอง เหตุนี้คนไทยจึงนิยมสร้างวัดกันมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย

แนวคิดองค์ประกอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

Collier and Harraway ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น แหล่งท่องเที่ยว ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ หรือ 3 As (Collier and Harraway, 1997 อ้างอิงใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2542)

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่ (Sites) และเหตุการณ์ (Events) สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ได้รวดเร็ว ปลอดภัยและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

3. การเข้าไปถึง (Accessibility) การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีระบบการขนส่ง (Transportation) ซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง (Way) พาหนะ (Vehicle) สถานี (Terminal) และผู้ประกอบการการขนส่ง (Carrier) มีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่าลำเลียง

วินิจ วีรยางกูร ได้ให้คำจำกัดความของทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (วินิจ วีรยางกูร, 2532)

1. ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ อุทยานแห่งชาติ

2. โบราณวัตถุสถานและศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา ได้แก่ วัด โบราณสถาน ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง อนุสาวรีย์

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งในลักษณะของพิธี งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต เช่น สภาพชีวิตในชนบท สินค้าพื้นเมือง ไร่ สวน พืช ผัก ผลไม้

และวินิจ วีรยางกูร ได้กล่าวถึง ความสามารถของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ (วินิจ วีรยางกูร, 2532)

1. ความสามารถในการดึงดูดใจ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในแต่ละคนหรือกลุ่มคนหรือแต่ละชนชาติ อาจเป็นศิลปวัฒนธรรม โบราณวัตถุสถาน หาดทราย การแสดงสินค้า การแข่งขันกีฬา

2. สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งสำคัญหรือปัจจัยที่จะบันดาลให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้น อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรมที่พัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำนวนร้านค้า สถานบริการ ร้านอาหาร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์

3. การเข้าถึงจุดท่องเที่ยว โดยมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ หรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวนั้น

(พวงบุหงา ภูมิพานิช, 2539) ได้กล่าวว่า

...แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดใจ (attraction) ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ได้แก่ สถานที่ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เทศกาลต่างๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity & facilities) ให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พักร้านอาหาร ที่จอดรถ ร้านค้า ถนน สวนสาธารณะ และมีการเข้าถึง (accessibility) แหล่งท่องเที่ยวโดยไม่ลำบาก ถ้าสามารถเดินทางเข้าไปได้หลายเส้นทางยิ่งดี ถ้าระยะทางไกลจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวได้ว่า ประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจที่นักท่องเที่ยวสนใจ ต้องการชมหรือต้องการศึกษาความเป็นมา 2) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น สาธารณูปโภคและสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกพอสมควรในการคมนาคมขนส่ง เพื่อให้เดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนระดับล่างได้ โดยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

แนวคิดการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ในการจัดการด้านพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว มนัส สุวรรณ และคณะ ได้กำหนดดัชนีชี้วัดในการจัดพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐาน ควรมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2544)

1. ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย
  - 1.1 ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.3 ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว
2. การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
  - 2.1 การจัดการขยะมูลฝอย

- 2.2 การจัดการคุณภาพน้ำ
- 2.3 การจัดการคุณภาพอากาศ
- 2.4 การจัดการคุณภาพเสียง
- 2.5 ความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม
3. ศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย
  - 3.1 คุณค่าทางอัตตลักษณ์
  - 3.2 คุณค่าทางภูมิปัญญาและองค์ความรู้
  - 3.3 คุณค่าทางด้านสุนทรียศาสตร์
4. การบริหารและการจัดการ ประกอบด้วย
  - 4.1 ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรและพลังงาน
  - 4.2 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
  - 4.3 การให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน
  - 4.4 การบริหารบุคลากรและงบประมาณ
  - 4.5 การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สรุป แนวคิดการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว คือ การจัดแหล่งท่องเที่ยวให้มีลักษณะทางกายภาพให้เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม การดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว การบริหารบุคคล งบประมาณ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว

รุ่ง กาญจนวิโรจน์ ได้กล่าวถึง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเร่งด่วนว่า ควรมุ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สนับสนุนการให้บริการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาบริการข้อมูลข่าวสารในระบบที่ทันสมัยด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และส่งเสริมให้มีความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขด้านการท่องเที่ยว นอกจากนั้น รุ่ง กาญจนวิโรจน์ ยังได้กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ดังนี้ (รุ่ง กาญจนวิโรจน์, 2541)

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นให้ท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเข้ามามีบทบาทในการบริหาร ดูแล จัดการ บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เร่งรัดการพัฒนา ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านบริการ ในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพิธีการเข้าเมือง การให้บริการภายในท่าอากาศยาน มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Tourist Service Center) ในลักษณะเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) พร้อมทั้งการบริการข้อมูลข่าวสาร ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว และคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวร่วมกับสถาบันการศึกษา องค์กรที่เกี่ยวข้องโดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างมีคุณภาพที่สามารถแข่งขันกับนานาประเทศในระดับสากล สร้างจิตสำนึกและความรู้แก่ประชาชนท้องถิ่นให้สามารถดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนได้ดียิ่งขึ้น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของตนได้

3. ทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น งานประเพณีต่างๆ กิจกรรมแสงเสียง กิจกรรมกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้กล่าวถึง การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่า รัฐบาลได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เชิดชูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์ ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีอยู่ 4 ประการ คือ ทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ข่าวสารการท่องเที่ยว โดยการกำหนดนโยบายส่วนรวมให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ ได้กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาด้านการตลาดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่า หมายถึง การบริหารแนวความคิดทางด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ การจัดการผลิตภัณฑ์ การตั้งราคา การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ การส่งเสริมการตลาด ส่วนประสมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการซื้อขายสินค้าอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ควรมีการควบคุมและการจัดระเบียบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้มีความเหมาะสมทางการลงทุน การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การดำเนินการธุรกิจนำเที่ยว สิ่งแวดล้อม การจัดการด้านการเงิน ซึ่งมีทั้งการเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้และเงินที่มีการบริหารของธุรกิจเอกชน (ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2542)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวใดก็ตามจะต้องคำนึงถึง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539)

1. ขีดความสามารถในการรองรับสภาพทางกายภาพ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต
2. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิต
3. ต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้ (ผลประโยชน์) อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้เกิดจากการกระจุกตัวเฉพาะผลประโยชน์ที่เป็นรายได้เพียงแค่งานกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น
4. การจัดการพื้นที่ ต้องเป็นไปด้วยความยินดีของคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น
สรุป แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวนอกจากจะพิจารณาทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว ควรพิจารณาถึงขีดความสามารถของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี กิจกรรมทางการท่องเที่ยว การก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น จึงจะทำให้การพัฒนามีโอกาสประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

แนวคิดการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว

การขายสินค้าใดก็ตามในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ/กิจกรรมทางการตลาด เพื่อช่วยให้การนำสินค้าไปสู่ผู้บริโภคได้ในทุกกลุ่มเป้าหมาย สำหรับสินค้าบริการจะมีลักษณะที่แตกต่างจากสินค้าอื่น ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

สุวรรณ กาญจนเมธากุล (2542) ได้ให้ความหมายของการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวว่า “หมายถึง ปรัชญาทางการจัดการที่มุ่งเน้นไปสู่ความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยอาศัยการวิจัยตลาด การพยากรณ์ การคัดเลือกทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำลังอยู่ในความต้องการ เพื่อให้ธุรกิจได้รับประโยชน์สูงสุดในการเสนอบริการแก่นักท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่กำหนดไว้”

สุวรรณ กาญจนเมธากุล ได้กล่าวถึง แนวคิดทางการตลาด ดังต่อไปนี้ (สุวรรณ กาญจนเมธากุล, 2542)

1. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิต มุ่งการผลิตสินค้าและบริการให้ได้มากที่สุดเพื่อช่วงชิงส่วนผลสมทางการตลาด
2. แนวคิดเกี่ยวกับการขาย มุ่งแนะนำบริการ ส่งเสริมการขายด้วยวิธีการต่างๆ มีการจูงใจเพื่อให้ซื้อสินค้า
3. แนวความคิดเกี่ยวกับลูกค้า ถือว่า ลูกค้าคือพระเจ้า (Consumer is the KING) จึงให้ความสนใจลูกค้ามากยิ่งขึ้น มีการแบ่งลูกค้าเป็นกลุ่มย่อยตามความต้องการที่แตกต่างกัน

รวมทั้งพยายามจัดสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 3.1 การวางแผนและการดำเนินงานทั้งหมดของบริษัท
- 3.2 เป้าหมายของบริษัทจะต้องสามารถทำกำไรในระยะยาว
- 3.3 กิจกรรมต่างๆ ทางการตลาดต้องประสานสอดคล้องกัน เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายขององค์กร

4. แนวความคิดเกี่ยวกับสังคม เป็นแนวความคิดยุคใหม่สำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเน้นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เพื่อปกป้องสงวนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้คนรุ่นต่อไป

นอกจากนั้น สุวรรณฯ ยังได้กล่าวถึง ส่วนผสมทางการตลาดว่า มีเพิ่มขึ้นอีก 4Ps คือ

1. บุคคล มีความสำคัญมาก เพราะต้องใช้คนบริการ และบุคคลต้องมีทักษะความสามารถ
2. การบรรจุภัณฑ์ (Packaging) คือ รายการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย
3. การรายการการท่องเที่ยว (Programming) หมายถึง รายการของสินค้าและบริการต่างๆ ควรมีคุณภาพใกล้เคียงกัน เพื่อให้การท่องเที่ยวนั้นประทับใจลูกค้า
4. การร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น

วินิจ วีรยางกูร ได้กล่าวถึง การกำหนดเป้าหมายทางการตลาดว่า ต้องพิจารณาปัจจัยสำคัญ 5 ประการ คือ ผลิตภัณฑ์ ตลาด ผู้แข่งขัน เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ และสภาวะแวดล้อมภายนอก เมื่อเลือกตลาดเป้าหมายแล้ว จึงดำเนินการในขั้นต่อไป คือ (วินิจ วีรยางกูร, 2532)

1. การคัดเลือกบริการที่จะเสนอขาย เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยว
2. การกำหนดค่าบริการขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวและการเสนอขายที่สามารถสนองความต้องการได้ สภาพการแข่งขัน ภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไป ฐานะทางการเงินของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย
3. การส่งเสริมการจำหน่าย ควรมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบจากแผ่นพับ ใบปลิว เอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว แผนที่แสดงเส้นทาง ส่งไปให้บริษัทนำเที่ยว หน่วยงานของรัฐ สายการบิน ลงโฆษณาในวารสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์
4. การกำหนดช่องทางการจำหน่าย เพื่อนำข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย ในช่องทางที่เหมาะสม ในสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะตัดสินใจซื้อบริการได้ทันที

พวงบุหงา ฎุมพานิช ได้กล่าวถึง การประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจว่า จะต้องมีการทำการตลาดที่ดีควบคู่กันไป และได้แบ่งส่วนประกอบของการตลาดไว้ ดังนี้ (พวงบุหงา ฎุมพานิช, 2539)

1. ผู้ซื้อ หมายถึง ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการของบริษัทหน้าเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริโภคส่วนบุคคล และผู้บริโภคองค์กร
2. สินค้า ได้แก่ โปรแกรมนำเที่ยวต่างๆ สินค้าบริการทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น ธรรมชาติ เทศกาลงานประเพณี วิถีชีวิตของผู้คน กิจกรรม หรือเหตุการณ์พิเศษต่างๆ ถือว่า เป็นส่วนประกอบหลักของสินค้าที่ดึงดูดผู้บริโภคให้มาซื้อสินค้า
3. ผู้ผลิต ได้แก่ บริษัทนำเที่ยวที่เป็นผู้กำหนดส่วนประกอบของสินค้าที่เป็นงานบริการ โดยพิจารณาถึงคุณภาพของงานบริการ ตลอดจนความร่วมมือ ความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจผลิตบริการสินค้าทางการท่องเที่ยว
4. การดำเนินการด้านการตลาด มีการจัดการที่ประกอบด้วย 4P ได้แก่
  - ก 4.1 Product สินค้ามีรูปร่างหน้าตาอย่างไร
  - ข 4.2 Price ราคาที่ขายให้กลุ่มเป้าหมาย และการแข่งขันกับคู่แข่งทางการค้า
  - ค 4.3 Place ช่องทางการจัดจำหน่าย ให้การขายตรง หรือผ่านตัวกลาง หรือใช้ร่วมกันทั้ง 2 ช่องทาง
  - ง 4.4 Promotion การส่งเสริมการขาย ทำอย่างไรให้คนรู้จักสินค้ามากที่สุด

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ ได้กล่าวถึง ลักษณะของตลาดการท่องเที่ยวว่า เป็นตลาดบริการที่ลูกค้ามีอิสระในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการมากที่สุด องค์ประกอบของตลาดการท่องเที่ยวมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2542)

1. ผู้ซื้อ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวมีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงสูงมากขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ สังคม ราคา การท่องเที่ยว ฤดูกาล สมัยนิยม รสนิยม ทักษะคติ ประสบการณ์ส่วนตัวของนักท่องเที่ยว และเหตุการณ์สำคัญอื่นๆ ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้
2. ผู้ขาย ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจจัดหาสินค้า บริการการท่องเที่ยว
3. สินค้าและบริการในตลาดการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ
  - สินค้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตก ภูเขา ทะเล เขตรักษาพันธุ์พืช สัตว์ป่า ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

- สินค้าที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์ วัด โบสถ์ สถานที่สำคัญทางศาสนา ศิลปะ สถาปัตยกรรม สวนสาธารณะ สิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรมทั้งภาษา เทศกาล ประเพณี ศิลปหัตถกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม อาหาร การแต่งกาย รวมทั้งสินค้าที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา กล่าวว่า ประเทศต่างๆ ใช้แนวคิดการตลาดที่ยึดลูกค้าเป็นหลัก (Custom Oriented) โดยมุ่งความจำเป็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ แล้วใช้ส่วนผสมทางการตลาดร่วมกันตอบสนอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ และได้ให้คำจำกัดความของตลาดการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ และใช้บริการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจ และธุรกิจท่องเที่ยวได้รับวัตถุประสงค์หรือผลกำไรตามต้องการ โดยมีการวิจัยตลาดท่องเที่ยวและการใช้ส่วนผสมทางการตลาดท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2543)

บุญเลิศ ได้กล่าวถึง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้สินค้าและบริการไปสู่ผู้ผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ จึงมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. ก่อสร้างข่าวสารการท่องเที่ยวและให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเป้าหมาย
2. เพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะช่วงที่มีนักท่องเที่ยวน้อย ควรมีการส่งเสริม ชักชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากๆ
3. เพื่อรักษาหรือเพิ่มส่วนครองตลาดท่องเที่ยว เพราะมีคู่แข่งมากพอสมควร
4. เพื่อเพิ่มพูนการระลึกถึง การจดจำ การยอมรับแก่นักท่องเที่ยวทั้งใหม่และเก่า
5. เพื่อสร้างความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวเหนือคู่แข่ง

นอกจากนั้น บุญเลิศ ยังกล่าวถึง ส่วนผสมการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวว่า เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพิ่มประสิทธิภาพ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ควรมีส่วนผสมทางการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว (Tourism Promotion MIS) 4 อย่าง คือ

1. การโฆษณาทางการท่องเที่ยว (Tourism Advertising) เป็นรูปแบบการเสนอข่าวสารทางการท่องเที่ยวต่อสาธารณชนในช่วงเวลาหนึ่งโดยผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งผู้โฆษณาทางการท่องเที่ยวจะต้องจ่ายค่าตอบแทนให้กับสื่อโฆษณาที่ใช้ เพื่อนำโฆษณาทางการท่องเที่ยวออกสู่ผู้ชม
2. การประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Public Relations) เป็นรูปแบบการเสนอข่าวสารทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างภาพพจน์และความประทับใจให้แก่เจ้าของผลิตภัณฑ์

ทางการท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต่อสาธารณชน โดยกำหนดนโยบายทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสนใจของสาธารณชน ทำให้นักท่องเที่ยวขึ้นชมยอมรับและนำไปสู่การซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว หรือเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยว (Tourism Sales Promotion) เป็นรูปแบบการเสนอข่าวสารทางการท่องเที่ยว เพื่อชักจูง กระตุ้น เร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวเกิดการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในช่วงเวลาอันสั้น โดยอาจทำการส่งเสริมการขายไปยังนักท่องเที่ยวโดยตรง หรือทำการส่งเสริมการขายไปยังพ่อค้าคนกลาง หรือการส่งเสริมการขายไปยังพนักงานขายก็ได้

4. การขายทางการท่องเที่ยวโดยพนักงาน (Tourism Personal Selling) เป็นรูปแบบการเสนอข่าวสารทางการท่องเที่ยวที่ใช้บุคคลที่เป็นพนักงานขาย เพื่อชักจูง กระตุ้น เร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและความต้องการเพิ่มขึ้น อันนำไปสู่การเจรจาต่อรองซื้อขายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของตนขึ้น

สรุป แนวคิดทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากสินค้าทางการท่องเที่ยวมีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไปที่เป็นรูปธรรม จึงต้องใช้ส่วนผสมทางการตลาดมากกว่าสินค้าทั่วไป พนักงานที่ให้บริการ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการอีก ในด้านการส่งเสริมการขายควรใช้หลายๆ วิธีร่วมกัน โดยพยายามรักษาลูกค้าเก่าและเพิ่มลูกค้าใหม่ จึงจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อชักชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทบทวนผลงานที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนี้

สุรียา เพชรอินทร์ (2550) ศึกษา ศักยภาพเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะสุกร เพื่อทบทวนสถานการณ์และการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะสุกรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาและพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยว โดยใช้พื้นที่ศึกษา จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแหลม บ้านทุ่ง บ้านเสียมไหม และบ้านหาดทรายทอง ตำบลเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการศึกษา พบว่า อาชีพหลัก คือ การทำประมง รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพรับจ้างทั่วไป มีการถางป่าตัดโค่นไม้ชนิดอื่นเพื่อปลูกยาง ทำให้สัตว์ป่าและป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เกาะใกล้เคียง เกาะสุกร เช่น เกาะเหลาเหลียง เกาะเขตรรา ซึ่งมีรังนกมาก มีการสัมปทานการเก็บรังนกสร้างรายได้มูลค่ามหาศาลกับชาวบ้านที่ได้สัมปทาน เกาะสุกร ยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่เป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ด้านการ

ท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวท่องเที่ยวทะเลตรัง โดยเชื่อมโยงกับเกาะอื่นๆ ที่มีชื่อเสียง เช่น ถ้ำมรกตที่เกาะมุก เกาะกระดาน เกาะลิบง เพราะศักยภาพที่มีความพร้อมทั้งคนและพื้นที่ มีการสร้างถนนรอบเกาะ เพื่อการเดินทางสะดวก มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและยังสมบูรณ์ มีวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม การมีอัยาศัยไมตรีที่ดี ความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายก็เป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เด็กและเยาวชนเริ่มเลียนแบบวัฒนธรรมการแต่งกายที่พบเห็นจากนักท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงได้พยายามร่วมกันจัดตั้งกลุ่มและดำเนินงานท่องเที่ยวของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของคน ทรัพยากร บนเกาะสุกร เพื่อสร้างชุดความรู้ในการสืบสาน ถ่ายทอดสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ให้รักและภูมิใจในแผ่นดินเกิด นำไปสู่การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมและยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีและวัฒนธรรมชุมชน

ระพีพรรณ ทองหล่อ (2548) ศึกษา การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวแบบครบวงจรโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสถานการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวไทยแบบครบวงจร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวไทยแบบครบวงจร พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มเมืองท่องเที่ยวหลัก ซึ่งมีความพร้อมในการรองรับ และการบริการนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติตามแผนการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ชลบุรี นครราชสีมา กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทั้งองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรบุคคล และทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นมาประสานและเกื้อกูลกัน ทั้งนี้ หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรชาวบ้านและชุมชน ควรร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวไทยได้อย่างครบวงจรและยั่งยืนตลอดไป

พรทิพย์ ทวีพงษ์ (2551) ศึกษา การสำรวจศักยภาพของคนท้องถิ่นไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศรีวิชัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจศักยภาพของคนไชยา ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยวัดจากระดับความรู้ความเข้าใจ ความสามารถของคนไชยา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของคนไชยา ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เท่ากับ 381 ราย และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ของแต่ละแห่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test F - test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีสถานภาพสมรส อายุระหว่าง 21 - 40 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และมีอาชีพเสริม ฟาร์มอาศัยอยู่ในอำเภอไชยาเป็นระยะเวลามากกว่า 21 ปี และมีสถานภาพทางสังคมเป็นประชาชนทั่วไป

ผลการศึกษาระดับศักยภาพท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัฒนธรรมศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถด้านการต้อนรับ ความสามารถด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมศรีวิชัย ใน 3 ประเด็น พบว่า คนท้องถิ่นเดิมมีน้อยลง คนต่างถิ่นเข้ามาอยู่แทน ทำให้ความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นมีน้อยลง ความสามารถในการต้อนรับ และการมีอัธยาศัยไมตรีของเจ้าบ้าน ที่อยู่ในระดับดี เนื่องจากเป็นนิสัยดั้งเดิมของคนไชยาที่เป็นคนอารีอารอบ มีน้ำใจ

สุเทพ พันประสิทธิ์ (2547) ศึกษากลยุทธ์การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชายแดนไทยและกัมพูชา กรณีศึกษา: จังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ เพื่อหาแนวทางและกลยุทธ์ด้านการจัดการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวไทยและกัมพูชา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประตูสู่กัมพูชา วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอุปทานของแหล่งท่องเที่ยวและสถานบริการที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดชายแดนไทย – กัมพูชา อันได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ที่พักผ่อน ร้านขายของที่ระลึก สถาบันที่ส่งเสริมในพื้นที่แหล่งการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดชายแดนไทยและกัมพูชา โดยเน้นให้ทราบถึงลักษณะทางกายภาพ การดำเนินกิจการ ปัญหา และอุปสรรคในการให้บริการ (ตลอดจนวิเคราะห์ให้ทราบถึงความพอเพียงของจำนวนสถานบริการ ณ ปัจจุบัน)
2. เพื่อประเมินศักยภาพและคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสมสำหรับสถานบริการและการจัดการอย่างมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เหมาะสมในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนไทยและกัมพูชา
3. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และกลยุทธ์การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในเขตจังหวัด สระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ
4. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ

การเดินทางและจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวที่สนใจในเขตจังหวัดชายแดนไทยและกัมพูชา 5. เพื่อประมาณค่าอุปสงค์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณสถานในจังหวัด ในกรณีศึกษา 6. เพื่อศึกษานโยบายการท่องเที่ยว กลยุทธ์ทางการตลาดท่องเที่ยวในเขตจังหวัดชายแดนของประเทศไทยและกัมพูชา วิธีการวิจัย 1. การวิจัยเอกสารจากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัดสระแก้ว บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา 2. การวิจัยเชิงสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ณ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ งานแสดงช้าง จังหวัดสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ และโรงแรมที่พักในเมืองอุบลราชธานีได้ตัวอย่าง 403 ตัวอย่าง 3. การวิจัยเชิงประเมิน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานขอม วัฒนธรรมงานประเพณี และธรรมชาติ จำนวน 65 แห่ง และการประเมินระดับการใช้กลยุทธ์การจัดการของธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขายสินค้าและสินค้าที่ระลึก และสถาบันที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว 4. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ศึกษา ผลการวิจัย ส่วนหนึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษอุบลราชธานี โดยผลการวิเคราะห์การเชื่อมโยงจังหวัดชายแดนไทยกับเมืองเสียมราฐ นครวัด นครธม ตามเส้นทางอรัญประเทศ ศรีโสภณ เสียมราฐ และช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ กับเมืองอัลลองเวง เชื่อมต่อไปถึงเสียมราฐ และการเชื่อมโยงแหล่งวัฒนธรรมขอมกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย โดยใช้ศักยภาพการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง งานแสดงช้างจังหวัดสุรินทร์ และปราสาทเขาพระวิหาร เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์จุดเด่น และโอกาสของจังหวัดชายแดน ได้ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ คือ (1) กลยุทธ์การเชื่อมสระแก้ว ศรีสะเกษ สุรินทร์ โยงกับเมืองเสียมราฐ ด้านการค้าชายแดน เพื่อการส่งสินค้าไปตลาดประเทศกัมพูชา และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับกลุ่มโบราณสถาน นครวัด นครธม (2) กลยุทธ์การพัฒนา ศักยภาพด้านบริการและแรงดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด เสริมความน่าสนใจของแหล่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดแสดงสีเสียด การท่องเที่ยวสร้างเสริมความรู้ ประวัติศาสตร์โบราณคดี ธรรมชาติวิทยา เชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพการกีฬา รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นทางด้านนันทนาการ (3) กลยุทธ์การยกระดับมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (4) กลยุทธ์การสร้างกิจกรรมส่งเสริมการตลาดประชาสัมพันธ์กิจกรรมเด่น การสร้าง Brand ของ

ภูมิภาค และจังหวัด (5) กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และท้องถิ่น มีการร่วมกันของการท่องเที่ยว วัฒนธรรมประเพณี และหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (6) กลยุทธ์การพัฒนาความพร้อมของประเทศเพื่อนบ้านในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และเงินช่วยเหลือในโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (7) การเปิดประตูอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่อินโดจีน สร้างความเชื่อมโยงทั้งการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น (8) กลยุทธ์การรณรงค์ท่องเที่ยวทางรถยนต์ เพื่อขยายตลาดการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวอิสระ

ชินธุษา ปานศิริ (2551) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองจังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 394 คน

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยภายในด้านประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและปัจจัยภายนอกด้านการท่องเที่ยวส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี มากที่สุด

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี ทั้งในภาพรวมและรายด้านต่างกัน นอกจากนี้ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี

Roberto Gozzoli (2009) ศึกษา ภาพรวมของสถานการณ์ปัจจุบันและผลของการจัดการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อนำไปจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการปรับปรุง พัฒนา และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาโดยเติมเต็มข้อมูลทางการศึกษาให้ครบถ้วน เพื่อใช้เป็นแหล่งบริการทางการศึกษาแก่นักท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการด้านการตลาดของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวิเคราะห์การท่องเที่ยวในปัจจุบันจากสถิติการเข้ามาของนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนมากจะเข้ามาในระยะเวลานั้นๆ จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ จะศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน รวมทั้งการปรับปรุงสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในเมืองประวัติศาสตร์แห่งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สังเกตุการณ์ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ฯ เพื่อหาจุดแข็งจุดด้อย รวมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษา พบว่า อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอยู่ในภาวะเสี่ยงถูกถอดจากมรดกโลก มีภูมิทัศน์เสื่อมโทรม มีปัญหาชุมชนบุกรุก จากการสอบถามคนในพื้นที่ดังที่กล่าวมานั้น ทำให้ได้รับรู้ความเป็นจริงว่า ผู้คนในท้องถิ่น ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายที่แท้จริงของมรดกโลก ซึ่งไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว การรักษาไว้ซึ่งความเป็นมรดกโลกนั้น ไม่ได้หมายความว่าแค่การจัดระเบียบร้านค้า การรักษาความสะอาด การตกแต่งพื้นที่ให้สวยงามให้ถูกใจนักท่องเที่ยว แต่คือ การรักษาคุณภาพของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาให้อยู่ในสภาพใกล้เคียงของแท้ดั้งเดิมมากที่สุด โดยที่ไม่ถูกรบกวนจากสิ่งแปลกปลอม ซึ่งแท้จริงแล้วสิ่งแปลกปลอมนั้นอาจเป็นสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น เสาไฟฟ้ารูปหงส์ การปลูกต้นไม้ดอกไม้ ดังนั้น การแก้ปัญหาน่าจะอยู่ที่ การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับคนในท้องถิ่น หรือหน่วยงานท้องถิ่น ถ้าต้องการที่จะให้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลกต่อไป ไม่ใช่แนวความคิดของการปรับปรุงพื้นที่ให้ถูกใจนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว จนลืมรากเหง้าที่แท้จริง

Okabe Mayumi (2006) ศึกษา การรวมตัวของพระสงฆ์และฆราวาสเพื่อพัฒนาสังคมตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชีวิตประจำวันของคนในชุมชนกับการช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคม ซึ่งจัดขึ้นในวัดต่างๆ ทางภาคเหนือของไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สังเกตุการณ์แบบมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีกิจกรรมเพื่อสังคม และสัมภาษณ์พระและชาวบ้าน

เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อสังคม สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อสอบถามข้อมูลทางสังคม เช่น ครอบครัว อาชีพ รายได้ การใช้บริการทางสาธารณสุข และความสัมพันธ์กับวัด นอกจากนี้ สัมภาษณ์บุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานสาธารณสุขของภาครัฐ ผลการศึกษา พบว่า ทุกวันพระของแต่ละครั้ง ในช่วงเข้าพรรษา ชุมชน ได้ร่วมกันนิมนต์พระจากวัดต่างๆ เข้ามารบรยายเทศนาในชุมชน เพื่อลดปัญหาด้านต่างๆ และส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนได้ใช้หลักการทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต มีการนิมนต์สลับสับเปลี่ยนพระตามวัดต่างๆ มาทำการบรยายเทศนาธรรมทุกๆ วันพระให้กับประชาชนได้รับรู้ถึงเรื่องบาป บุญ คุณ โทษ และการใช้ชีวิตที่ดีในสังคมโดยไม่มีการเอาวัดเอาเปรียบกันโดยเฉพาะการให้อภัยกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในขณะนี้และจะใช้ในโอกาสนี้ในการขัดเกลาจิตใจของประชาชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม โดยมีวิธีการศึกษาและขั้นตอนปฏิบัติการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร มี 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ที่จำพรรษาที่วัดพระประโทนเจดีย์วรวิหารตำรวจท่องเที่ยวเมืองนครปฐม เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการบริเวณใกล้เคียงวัด และชาวบ้านในบริเวณวัด จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ ณ จำนวน ร้อยละ 10 ของจำนวนประชากร แล้วแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่ม โดยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบ Cluster Random Sampling คือ กลุ่มวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันธรรมดา โดยเก็บข้อมูลกลุ่มละ 100 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary Data) เพื่อรวบรวมและคัดเลือกเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ได้สำรวจภาคสนามและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบและมาตราจำแนกความหมาย (Semantic Differential Scale) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นเองและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่องานวิจัยของสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม กับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งในแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเดินทางท่องเที่ยวมาจังหวัดนครปฐม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ศักยภาพการรองรับ ปัจจัยภายนอก และความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนของการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. กำหนดข้อมูลที่ต้องการและศึกษาหลักการ ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพพัฒนาการท่องเที่ยววัดวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาตัวแปรต่างๆ
2. กำหนดขอบเขตและรูปแบบคำถามในแบบสอบถาม โดยคำนึงถึงลักษณะข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เพื่อให้คำถามในแบบสอบถามมีความชัดเจน ตอบได้ง่าย กระชับ รัดกุม และมีจำนวนส่วนที่เป็นคำถามค่อนข้างละเอียด
3. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบรายละเอียด ความถูกต้องและความสมบูรณ์ เพื่อความเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามเพื่อให้ตรงตามเนื้อหาของการวิจัย และนำไปทำการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการทดสอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบบางคนยังคงมีความสับสนในการตอบข้อคำถาม เพราะคำถามมีความยาวมากเกินไป ไม่กระชับรัดกุม ไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในคำถาม ข้อคำถามที่มากเกินไป ผู้ตอบคำถามตอบไม่ครบข้อ หรือเว้นข้ามไป ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาปรับเปลี่ยนข้อคำถามให้มีความเหมาะสม ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และลดจำนวนข้อคำถามลงเพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้ให้ความสนใจอย่างรอบคอบและถูกต้องตามความเป็นจริงที่สุด
5. หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อคำถามไปปรับปรุงแก้ไขใหม่และทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างซ้ำอีกครั้ง โดยกำหนดผู้ตอบคำถามจำนวน 100 คน เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นแล้วจึงนำออกไปใช้ในการสำรวจภาคสนามต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยดังขั้นตอนโดยปฏิบัติ ดังนี้

1. ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 300 คน จากบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
2. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการศึกษาภาคสนาม โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. ข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาเอกสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว แนวคิดจากบุคคลต่างๆ และผู้ที่มีส่วนร่วมหรือมีความสนใจในเรื่องของการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาแปลผล จัดเข้าตามหมวดหมู่ของวัตถุประสงค์ จากนั้นวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science: SPSS) สำหรับวิเคราะห์สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์โดยการกระจายร้อยละ (Percentage Distribution)

2. การวิเคราะห์ศักยภาพในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวกำหนดข้อมูลที่ต้องการ และศึกษาหลักการ ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพพัฒนาการท่องเที่ยวที่วัดพระพระโทมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ประเด็นคุณค่าทางวัฒนธรรม อาคารสถานในบริเวณวัด ประวัติศาสตร์ กิจกรรมเชิงพุทธศาสนา การเข้าถึง ความปลอดภัย ความดึงดูดใจ ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ นโยบายของจังหวัด และความคิดเห็นแนวทางในการพัฒนากำหนดข้อมูลที่ต้องการและศึกษาหลักการ ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพพัฒนาการท่องเที่ยวที่วัดพระพระโทมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โดยเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.20 – 5.00 หมายความว่า เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.40 – 4.19 หมายความว่า เห็นด้วยระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.60 – 3.39 หมายความว่า เห็นด้วยระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.80 – 2.59 หมายความว่า เห็นด้วยระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.79 หมายความว่า เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประ
โทมเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม

1. บริบทของวัดพระประโทมเจดีย์วรวิหาร ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัด
นครปฐม
2. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) ซึ่งประกอบด้วย
พระสงฆ์ที่จำพรรษาที่วัดพระประโทมเจดีย์วรวิหาร ตำรวจท่องเที่ยวเมืองนครปฐม เจ้าหน้าที่การ
ท่องเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการบริเวณใกล้เคียงวัด และชาวบ้านในบริเวณวัด จำนวน 5 คน
3. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
  - 3.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาวัดพระประโทมเจดีย์ จังหวัด
นครปฐม
  - 3.3 ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดพระประโทมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม
4. ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัดพระประโทมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
  - 4.1 ด้านคุณค่า เช่น วัฒนธรรม อาคารสถานในบริเวณวัด ประวัติศาสตร์
กิจกรรมเชิงพุทธศาสนา
  - 4.2 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สถานที่ตั้ง ระยะเวลา ความสะดวก
  - 4.3 ด้านความปลอดภัย
  - 4.4 ด้านความดึงดูดใจ
5. ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยววัดพระประโทมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม คือ การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
6. ข้อมูลความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทม
เจดีย์ จังหวัดนครปฐม

1. บริบทของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร ตำบลพระประโทน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ตำบลพระประโทน ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง พื้นที่เกิดจากการทับถมของตะกอนที่ถูกน้ำพัดพามา ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศา 47 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 06 ลิปดา ตะวันออก สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 3 เมตร

ลักษณะดินในพื้นที่ตำบลพระประโทน ส่วนใหญ่เป็นดินในชุดดินนครปฐม (Nakhon Pathom series) ลักษณะเนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนเหนียวสีน้ำตาลเข้มมากปนเทา ส่วนดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลเข้มปนเทา พบจุดประสีน้ำตาลแก่และน้ำตาลปนเหลืองในดินชั้นบน และสีน้ำตาลแก่ สีน้ำตาลปนเหลือง และสีน้ำตาลเข้มปนเหลืองในดินชั้นล่าง นอกจากนี้ ยังพบสารพวกเหล็กและแมงกานีสเกาะตัวกันเป็นก้อนอยู่ในดินชั้นล่าง บางแห่งอาจพบปูนจับตัวกันหลวมๆ อยู่ในชั้นดินที่มีความลึกมากกว่า 80 เซนติเมตร ดินชั้นบน มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างอยู่ระหว่าง 5.5-5.6 ส่วนดินชั้นล่างค่าความเป็นกรดเป็นด่างอยู่ระหว่าง 7.0-8.0

จำนวนประชากรของตำบลพระประโทนในเขตพื้นที่ปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลพระประโทน มีจำนวนประชากร 3,415 คน จำนวนหลังคาเรือน 677 หลังคาเรือน ปัจจุบันประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านหนองบอนงาม หมู่ที่ 3 บ้านสวนแทงทวย หมู่ที่ 5 บ้านหนองอาเสี้ย หมู่ที่ 7 บ้านบ่อโตนด หมู่ที่ 8 บ้านพระประโทน และหมู่ที่ 9 บ้านวังจินดา ตำบลพระประโทน มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เทศบาลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลถนนขาด อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลห้วยจรเข้ม้า อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ที่มาของชื่อตำบลพระประโทน

ในภาษาบาลี ปิโตนเจติย หมายถึง อนุสรณ์แห่งกะลามะพร้าว ในภาษาเขมร ปิโตน หมายถึง ความมั่นคงแข็งแรง คู่กับ ปทม (ชื่อเดิมของพระปฐมเจดีย์ หมายถึง ความใหญ่โต)

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงอธิบายไว้ในสาส์นสมเด็จพระเจ้า (ลายพระหัตถ์ วันที่ 10 สิงหาคม 2478) ว่า พระประธมกับพระประโกลนี้ เป็นคำเขมร พระประธมหรือพระธม หมายถึง พระเจดีย์ใหญ่ ส่วนพระประโตนหรือพระโกล หมายถึง พระเจดีย์แข็งแรงหรือมั่นคง

สาเหตุที่พื้นที่บริเวณนี้ได้ชื่อว่า ตำบลพระประโทน เนื่องจากบริเวณนี้มีเจดีย์ใหญ่อยู่องค์หนึ่ง ชื่อว่า พระประโตนเจดีย์

ที่มาของชื่อหมู่บ้านในตำบลพระประโทน

หมู่ที่ 2 บ้านหนองบอนงาม สาเหตุที่ชื่อ บ้านหนองบอนงาม เนื่องจากในสมัยก่อน หมู่บ้านแห่งนี้มีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน ในหนองน้ำแห่งนี้มีบัวขึ้นเต็มสระ เมื่อดอกบัวบานทำให้เกิดความสวยงามมาก และรอบๆ ขอบสระมีต้นบอนขึ้นงอกงามเต็มไปหมด ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ใช้น้ำในหนองน้ำแห่งนี้ทุกครัวเรือน เพราะน้ำมีรสจืดมากสามารถใช้ดื่มได้ ด้วยเหตุที่มีต้นบอนขึ้นอยู่เต็มขอบหนองน้ำนี้เอง ชาวบ้านจึงเรียกว่า หนองบอนงาม อันเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน

หมู่ที่ 3 บ้านสวนแทงทวย สาเหตุที่ชื่อบ้านสวนแทงทวย เนื่องจากในอดีตบริเวณนี้มีสภาพเป็นป่าไม้ ซึ่งไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้แทงทวย (มีชื่อเรียกอื่นๆ เช่น ทองทวย ทังทวย และแทงทวย เป็นต้น) แทงทวยเป็นไม้ยืนต้นมีขนาดไม่โตนัก เจริญงอกงามได้ดีทั้งในที่ดอนและที่ลุ่ม เป็นไม้โตเร็ว เนื้อไม้คุณภาพไม่ค่อยดีนัก ชาวบ้านจึงนิยมใช้ทำฟืนหรือเผาถ่านมากกว่านำไปทำอย่างอื่น ต่อมาเมื่อราษฎรจากบริเวณใกล้เคียงอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพ จึงได้ตั้งเป็นหมู่บ้านเรียกว่า บ้านแทงทวย ในปัจจุบันต้นแทงทวยในหมู่บ้านนี้เหลืออยู่น้อยมาก เนื่องจากถูกโค่นถางเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร และต้องการไม้ไปทำฟืนเผาถ่าน

หมู่ที่ 5 บ้านหนองอาเสี้ย สาเหตุที่ชื่อว่า บ้านหนองอาเสี้ย เพราะในหมู่บ้านนี้มีหนองน้ำอยู่แห่งหนึ่ง เป็นหนองน้ำธรรมชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ เป็นหนองน้ำสาธารณะที่มีน้ำขังตลอดทั้งปี ราษฎรในหมู่บ้านได้อาศัยน้ำในหนองน้ำนี้เพื่อบริโภคตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตบริเวณนี้มีราษฎรอาศัยอยู่น้อย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่ามีตัวเหี้ยชุกชุม คนทั่วไปเรียกบริเวณนี้ว่า หนองเหี้ย ต่อมาเมื่อมีราษฎรตั้งบ้านเรือนหนาแน่นขึ้นจนมีสภาพเป็นหมู่บ้าน จึงให้ชื่อหมู่บ้านว่า หนองอาเสี้ย โดยนำคำว่า อาเสี้ย มาแทนคำว่า เหี้ย เพื่อความเป็นสิริมงคลกับหมู่บ้าน มิได้มีนัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องแต่ประการใด

หมู่ที่ 7 บ้านบ่อโตนด สาเหตุที่ชื่อ บ้านบ่อโตนด เนื่องจากเดิมในบริเวณนี้มีบ่อน้ำจืดอยู่บ่อหนึ่ง ซึ่งราษฎรจากบริเวณใกล้เคียงใช้เป็นน้ำดื่มและน้ำใช้ และบริเวณใกล้เคียงกับบ่อน้ำนั้นมีต้นตาลอยู่ต้นหนึ่ง ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า ต้นโตนด ต่อมาเมื่อเกิดหมู่บ้านขึ้นในบริเวณนี้จึงให้ชื่อว่า บ้านบ่อโตนด ในปัจจุบันบ่อน้ำและต้นตาลหายไปแล้ว เนื่องจากบ่อน้ำอาจจะตื้นเขิน ส่วนต้นตาลก็คงจะแก่ตายไปตามกาลเวลา

หมู่ที่ 8 บ้านพระประโทน เหตุที่ชื่อบ้านพระประโทน เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีเจดีย์ใหญ่อยู่องค์หนึ่ง คือ พระประโทนเจดีย์ ซึ่งมีตำนานเกี่ยวกับการสร้างเจดีย์อยู่ 2 เรื่อง คือ

1. เรื่องพระยาางง-พระยาพาน

ในสมัยที่พระยาางงทรงเป็นเจ้าเมืองศรีวิชัย พระมเหสีได้ประสูติโอรสองค์หนึ่งชื่อว่า พระยาพาน โอรสได้ทำนายว่า ต่อไปในอนาคตพระยาพานจะฆ่าพระราชบิดา คือ พระยาางง โอรสจึง

แนะนำให้ฆ่าพระยาพานเสียตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อเป็นการตัดไฟเสียแต่ต้นลม ฝ่ายพระมเหสีของพระยา กง ซึ่งเป็นพระราชมารดาของพระยาพานได้ทราบข่าวร้ายอันจะเกิดขึ้นกับพระราชโอรส พระนางจึงได้ลอบนำพระยาพานไปฝากไว้กับยายหอม เมื่อพระยาพานเจริญวัยขึ้น ยายหอมได้นำไปฝากไว้ให้เป็นบุตรบุญธรรมของพระยาราชนบุรี ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของเมืองศรีวิชัย แต่ไม่ได้ส่งเครื่องบรรณาการ ฝ่ายพระยากงเห็นว่า พระยาราชนบุรีเป็นกบฏจึงยกทัพไปปราบ พระยาราชนบุรีจึงโปรดให้พระยาพานออกรบศึก และพระยาพานได้กระทำยุทธหัตถีกับพระยากง พระยากงแพ้ถูกฆ่าตาย พระยาพานจึงยกทัพบุกเมืองศรีวิชัย และมีความประสงค์ในตัวมเหสีของพระยากงมาเป็นภรรยาของตน แต่ภายหลังรู้ว่า เป็นพระมารดาของพระองค์ ก็ทรงเสียพระทัยและโกรธยายหอมเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่บอกให้พระองค์ทราบความจริง พระยาพานจึงฆ่ายายหอมผู้มีพระคุณเสีย หลังจากฆ่ายายหอมและพระยากงผู้เป็นบิดาแล้ว พระยาพานก็สำนึกบาป จึงได้สร้างเจดีย์ขนาดใหญ่ขึ้นสององค์ เพื่อเป็นการถวายเป็นอุทิศให้ลดลง องค์แรก คือ พระปฐมเจดีย์ สร้างขึ้นเพื่ออุทิศผลบุญให้กับพระราชบิดาผู้บังเกิดเกล้า องค์ที่สอง คือ พระประโทนเจดีย์ สร้างขึ้นเพื่ออุทิศผลบุญแก่ยายหอมผู้มีพระคุณ พระประโทนเจดีย์มีลักษณะเป็นปรางค์ขนาดใหญ่ล้อมรอบด้วยเนินปรางค์สูงจากพื้นดินประมาณ 20 เมตร ต่อมาเมื่อมีราษฎรเข้าไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณใกล้เคียงกับพระประโทนเจดีย์มากขึ้น จึงได้ตั้งชื่อว่า บ้านพระประโทน

2. ท. เรื่องโทณพราหมณ์

ก่อนนั้นมีตำบลบ้านโทณพราหมณ์ มีโทณะ คือ ทะนานทอง ที่ตวงพระธาตุของพระพุทธรูปเจ้าแก้วไว้ในเรือนหิน ต่อมาท้าวศรีสิทธิชัยพรหมเทพ ซึ่งมาจากเมืองมโนทัศน์ต่อแดนเมืองยศไชยธ ได้มาสร้างเมืองนครไชยศรีขึ้น ครั้นต่อมาเจ้าเมืองลังกามีความต้องการโทณะดังกล่าวไปเก็บไว้ในลังกาทวีป จึงส่งพระกัลยาติศเถรมาเจรจากับเจ้าเมืองนครไชยศรี พระยาศรีสิทธิชัยพรหมเทพเมื่อทราบความประสงค์ของเจ้าเมืองลังกาแล้วจึงรับคำ แต่ขอให้พระกัลยาติศเถรนำพระบรมสารีริกธาตุมาให้หนึ่งทะนานก่อนแล้วจะให้โทณะไป เมื่อกระทำสัตย์ต่อกันแล้วพระกัลยาติศเถรก็นำความกลับไปแจ้งแก่เจ้าเมืองลังกา และได้นำพระบรมสารีริกธาตุมามอบแก่ท้าวศรีสิทธิชัยพรหมเทพตามที่ได้กระทำสัตย์ต่อกันไว้ จากนั้นพระยาศรีสิทธิชัยพรหมเทพได้เรียกหมู่พราหมณ์มาและแจ้งความประสงค์ที่จะนำโทณะไปให้เจ้าเมืองลังกา แต่พราหมณ์ไม่ยอมให้โดยให้เหตุผลว่าเป็นของบรรพบุรุษมาแต่ก่อน และท้าวพระยาสามนริราชแลเทวดาอินทร์พรหมมาชิงเอาพระสารีริกธาตุไปแล้ว เหลืออยู่ก็แต่โทณะเปล่า จึงต้องการที่จะเก็บรักษาไว้คู่กับตระกูล พระยาศรีสิทธิชัยพรหมเทพได้ฟังดังนั้นก็โกรธ จึงยกพลไปตั้งเมืองอยู่ไกลจากเมืองเดิมประมาณ 19 เส้น และให้ชื่อว่าเมืองปานัน จากนั้นตั้งพระบรมมหาราชวังองค์ใหญ่มาองค์หนึ่ง แล้วนำพระบรมสารีริกธาตุที่

ได้มาจากลังกาทนานหนึ่งนั้นบรรจุไว้ภายใน ก่อนที่จะเข้าชิงเอาโทณะนั้นไปให้พระกัลยาติศเถร เพื่อไปมอบให้เจ้าเมืองลังกาและบรรจุไว้ในสุวรรณเจดีย์ ต่อมาพุทธศักราช 1192 พระยา กากะวรรณดิศราชได้เป็นกษัตริย์อยู่เมืองละโว้ และได้ให้พราหมณ์ทั้งหลายไปอยู่เมืองละโว้ ครั้นอยู่ ต่อมาพุทธศักราช 1199 พระยา กากะวรรณดิศราชได้ก่อพระเจดีย์ล้อมเรือนศิลาที่บรรจุพระทนาน ทอง คือ โทณะอันตวงพระบรมธาตุนั้นแล้วขนานนามว่า พระประโทณเจดีย์ ซึ่งมีความสูง 50 เมตร ฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 60 เมตร ก่อเพิ่มเติมสมัยรัชกาลที่ 4 ต่อมาเกือบ 100 ปีมานี้ องค์สถูป เจดีย์ชำรุดทรุดโทรมลง หลวงกรมการ (พ่วง) และนางวัง กรมการ (พริ้ง) สุวรรณรัตน์ ได้สร้างยอด และทะนานจำลองขึ้นที่กรุงเทพฯ ส่วนพระเขี้ยวแก้วนั้นสร้างจำลองและอัญเชิญมาจากลังกา ครั้ง พระเจ้าปฤษฎางค์เสด็จไปราชการที่เมืองลังกา ท่านทั้งสองมีความรักใคร่กับพระเจ้าปฤษฎางค์ มากจึงขอพระเขี้ยวแก้วมาให้ ขณะนี้ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถ พระประโทณเจดีย์เป็นของคู่มา กับองค์พระปฐมเจดีย์จากหลักฐานเอกสาร เรื่องพระประโทณเจดีย์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2513 หม่อมเจ้าสุภัทรดิศดิสกุลทรงบรรยายให้คณะโบราณคดีฟังว่า ได้ค้นพบศิลปะทวารวดีที่เมือง นครปฐมเป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงถึง การได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียแบบคุปตะและหลังคุปตะ การศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า เมืองโบราณที่นครปฐมนั้น ตั้งอยู่ทางทิศ ตะวันออกของพระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน ซึ่งก็คือ บริเวณพระประโทณเจดีย์ โดยมีเจดีย์พระประ โทณเป็นศูนย์กลาง ส่วนพระปฐมเจดีย์นั้นอยู่นอกเมือง เพราะเป็นศาสนสถานซึ่งต้องการความ เงียบสงบหมู่ที่ 9 บ้านวังจินดา สาเหตุที่ชื่อ บ้านวังจินดา เนื่องจากเดิมบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนี้เป็นที่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานที่ดินเนื้อที่ 89 ไร่ ด้านหน้าติดถนนเพชรเกษมตรงข้ามวัดพระประโทณเจดีย์แต่สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระบรมราชินี เพื่อให้เป็นที่ทรงพระสำราญ และโปรดเกล้าตั้งชื่อพื้นที่แห่งนี้ว่า สวรราชฤดี แต่ ประชาชนเห็นว่า เป็นที่ประทับของเจ้านายเบื้องสูง จึงนิยมเรียกที่แห่งนี้ว่า วัง ภายหลังมาเมื่อมี การสร้างบ้านจัดสรรขึ้นมาชื่อจินดาแลนด์ จึงเรียกกันว่า บ้านวังจินดา

โบราณสถานในตำบลพระประโทณ

ตำบลพระประโทณ เป็นพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางเมืองโบราณสมัยทวารวดี มี โบราณสถานสมัยทวารวดีที่สำคัญอยู่ 2 แห่ง ได้แก่

1. จุลประโทณเจดีย์ ตั้งอยู่บริเวณเดียวกับวัดพระประโทณเจดีย์วรวิหาร แต่อยู่ห่างจาก วัดพระประโทณเจดีย์ไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 500 เมตร หรือตั้งอยู่ด้านหลัง วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ริมถนนทางเข้าวัดสามกระบือเผือก (ทางหลวงชนบทหมายเลข นฐ. 4023) เลียบรั้ววิทยาลัยเทคนิคนครปฐมเข้าไปประมาณ 200 เมตร จุลประโทณเจดีย์ได้

เปลี่ยนแปลงรูปแบบหลายครั้งตามความนิยมของแต่ละยุค ปัจจุบันเหลือเพียงฐานเจดีย์ ซึ่งได้รับการบูรณะโดยกรมศิลปากรเป็นระยะๆ

2. พระระโทณเจดีย์ อยู่ในวัดพระระโทณเจดีย์วรวิหาร ในเขตพื้นที่บริเวณ ศูนย์กลางเมืองโบราณนครไชยศรี เลขที่ 78 ถนนเพชรเกษม หมู่ที่ 8 บ้านพระระโทณ ตำบลพระระโทณ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 74 ไร่ 2 งาน 84 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ 3591 ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 1553 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. 2327 และได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวง เมื่อปี พ.ศ. 2527 ปัจจุบัน พระราชเจดีย์อาภิบาล (จวน อิมเขียว) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสพระอารามหลวง ปัจจุบันปรากฏเป็นเจดีย์ยอดปราสาทที่ได้สร้างต่อเติมขึ้นมาในสมัยอยุธยา ส่วนฐานเจดีย์เดิม ซึ่งเป็นเจดีย์สมัยทวารวดีได้รับการขุดแต่งและบูรณะโดยกรมศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. 2550

พระระโทณเจดีย์ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพราะได้มีการสันนิษฐานว่าพระระโทณเจดีย์สร้างขึ้นครั้งแรกในสมัยทวารวดี ห่างจากที่ตั้งวัดปัจจุบันไปทางทิศเหนือขององค์พระระโทณเจดีย์ประมาณ 1,200 เมตร

วัดพระระโทณเจดีย์ปัจจุบันสันนิษฐานว่า สร้างขึ้นราวพ.ศ. 2324 ตั้งอยู่ทางด้านทิศ ตะวันตกเฉียงเหนือขององค์พระระโทณเจดีย์ประมาณ 20 เมตร สันนิษฐานว่า ย้ายมาจากที่เดิม เมื่อ 200 ปีเศษ เพราะมีกฎโบราณหลังหนึ่งจารึกตัวหนังสือและตัวเลขด้วยปูนบอกว่ ซ่อมเมื่อ พ.ศ. 2456 จากหลักฐานดังกล่าวสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราว พ.ศ. 2366 - 2370 ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่า วัดพระระโทณเจดีย์สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2324 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2327

วัดพระระโทณเจดีย์ ในปัจจุบันเป็นวัดที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 6 ด้าน คือ

1. เป็นวัดที่มีความสวยงาม
2. เป็นวัดที่มีการวางผังอย่างดีเยี่ยม สิ่งปลูกสร้างภายในวัดเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นทรงไทยทั้งหมด
3. เป็นวัดที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุสามเณรมาโดยตลอด
4. เป็นวัดที่ริเริ่มโครงการอาหารข้าวกันบาตร เพื่อสงเคราะห์เด็กนักเรียน
5. เป็นวัดที่ประดิษฐานองค์พระระโทณเจดีย์ ซึ่งเป็นศิลปะสมัยทวารวดี
6. เป็นวัดที่ยึดการปกครองโดยยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลัก

สถานที่ราชการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัด มีทั้งหมด 4 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 (เดิม คือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม)
3. โรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์
4. สำนักงานเทศบาลธรรมศาลา ตำบลธรรมศาลา

ในปัจจุบันนี้ ทุกๆ ปี จะมีงานนมัสการพระประโทณเจดีย์ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันและคณะกรรมการวัดได้พยายามปรับปรุงและตกแต่งบริเวณวัดด้วยต้นไม้ ถนนหนทางก็ดูสะอาดตา เป็นระเบียบยิ่งขึ้น เพราะเล็งเห็นความสำคัญอันจะนำมาซึ่งความสุขทางใจแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม แต่ก็ถือว่า ยังมีนักท่องเที่ยวและนักศึกษามาชื่นชมพระประโทณเจดีย์เป็นจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยี่ยมชมองค์พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์ หรือวัดไร่ขิง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจว่า พระประโทณเจดีย์ มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากน้อยเพียงใด และหาแนวทางจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระประโทณเจดีย์

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants)

ประกอบด้วย พระสงฆ์ที่จำพรรษาที่วัดพระประโทณเจดีย์วรวิหาร ตำรวจท่องเที่ยวเมื่อนครปฐม เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการบริเวณใกล้เคียงวัด และชาวบ้านในบริเวณวัด จำนวน 5 คน

พระสงฆ์ที่จำพรรษาในวัดพระประโทณเจดีย์ ได้กล่าวแก่ผู้วิจัยว่า ได้จำพรรษาที่วัดนี้นานแล้ว แต่ก่อนวัดพระประโทณเจดีย์ทรุดโทรมมาก เป็นเนินดินพอกพูนทับถมขึ้นมา จนเมื่อได้รับการปฏิสังขรณ์ใหม่ให้ดูสวยงามดังเช่นปัจจุบัน เมื่อ 10 กว่าปีที่แล้ว วัดพระประโทณเจดีย์เคยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของผู้คนในจังหวัดนครปฐม และบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากวัดพระประโทณเจดีย์มักจะจัดงานประเพณีตามเทศกาลสำคัญทางพุทธศาสนา มีงานรื่นเริง และมีวงดนตรีมาขับร้องเสมอ เช่นที่วัดพระปฐมเจดีย์ แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงขึ้นทำให้มีผู้เสียชีวิต ทางทางจึงไม่อนุญาตให้ทางวัดจัดงานรื่นเริงอีกเป็นเวลา 1-2 ปี หลังจากนั้น ทางวัดก็จัดงานรื่นเริงตามเทศกาลอีกครั้ง แต่ก็เกิดอุบัติเหตุจนมีผู้เสียชีวิตอีก ชาวบ้านก็นำไปเล่าลือต่อๆ กัน ดังนั้นทางวัดจึงคงไว้แต่กิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียนเท่านั้น ส่วนงานรื่นเริงอื่นๆ ให้งดไปให้หมด จากนั้นเป็นต้นมา วัดพระประโทณเจดีย์ก็เงียบเหงาและดูเหมือนจะถูกกลืนไปจากความทรงจำของผู้คน ทั้งผู้ที่อยู่มาเก่าก่อนและผู้ที่อพยพเข้ามาใหม่ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดนครปฐมแห่งนี้ด้วย ในปัจจุบันนี้ ทางวัดพระประโทณเจดีย์ได้สร้างอาคารหลัง

ใหม่ เพื่อเตรียมเป็นสถานประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาสำหรับพุทธศาสนิกชนที่ต้องการความสงบ ร่มเย็น และเป็นที่พักพิงใจ อาคารที่ก่อสร้างใหม่จะลงสีขาวและมีการปลูกต้นไม้เพิ่มเพื่อความร่มรื่น ให้เหมาะแก่การทำวิปัสสนา สมมติของพุทธศาสนิกชน ถนนรอบพระอุโบสถ ก็มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ดูร่มเย็น สะอาดตามากขึ้น กำหนดสถานที่จอดรถให้มีปริมาณพอเพียงต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาทำศาสนพิธีกับทางวัด หลวงพี่ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ที่วัดมีหลวงพ่อดโต ปางมารวิชัย เป็นองค์ประธานในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นที่นิยมสร้างกันในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร หรือสามารถแวะไปกราบนมัสการได้ที่หลักสี่ (คลองภาษีเจริญ) หรือที่บ้านแพ้วก็มีกระถางรูปที่ใช้ในวัดนั้นเป็นของเก่าแก่มาก ทำมาจากหิน ข้างพระอุโบสถมีใบเสมาที่คาดว่ามีความตั้งแต่ยุคทวารวดี พระพุทธรูป และโบราณวัตถุมากมาย นอกจากนี้ท่านยังเล่าเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระประทีปเจดีย์ว่าเป็น 1 ใน 3 ของไตรเจดีย์ อันศักดิ์สิทธิ์ ประกอบไปด้วย พระปฐมเจดีย์ พระประทีปเจดีย์ และจุลประทีปเจดีย์ ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับพระประทีปเจดีย์ เจดีย์ทั้งสามนี้สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นมาเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งในปัจจุบันก็มีหลายฝ่ายเชื่อว่ามีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่ภายในเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ได้รับการขุดค้นออกมานักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดส่วนใหญ่นั้น ไม่ได้รู้อย่างถ่องแท้ถึงประวัติความเป็นมาของสถานที่แห่งนี้ ทางวัดกำลังวางแผนที่จะทำให้นักท่องเที่ยวและประชาชนได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์อันยาวนาน และความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ (พระสงฆ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2553)

นายประเสริฐ บุญประสิทธิ์ ตำรวจท่องเที่ยวเมืองนครปฐม ให้ข้อมูลที่น่าสนใจกับผู้วิจัยว่า ในปัจจุบันนี้ มีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังจังหวัดนครปฐมมากขึ้นกว่าแต่ก่อน อาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวของผู้ว่าราชการจังหวัดคนปัจจุบัน นายชิตพงษ์ ฤทธิประศาสน์ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดนครปฐม จะมุ่งหน้าไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในแต่ละปีก็จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีการจัดวางกำลังมากเป็นพิเศษ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ และสถานที่ท่องเที่ยวโดยรอบ ส่วนวัดพระประทีปเจดีย์นั้น คุณประเสริฐ ให้ข้อมูลว่า เมื่อนานมาแล้วที่วัดแห่งนี้เคยมีการจัดงานใหญ่โตในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่นกัน แต่มาในช่วงหลัง ไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุใดทางวัดจึงไม่จัดงานอีก มีแต่การเปิดให้นักท่องเที่ยวและประชาชนผู้มีจิตศรัทธาได้เข้าไปเยี่ยมชมนมัสการองค์พระเจดีย์ และกราบนมัสการหลวงพ่อดโตในบริเวณพระอุโบสถเท่านั้น (ประเสริฐ บุญประสิทธิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2553)

นายเรืองศักดิ์ บุญชอบ เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว ได้ให้ความเห็นถึงการท่องเที่ยวของ จังหวัดนครปฐมว่า อันที่จริงแล้ว จังหวัดนครปฐมมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ไม่น้อยไปกว่าจังหวัดอื่นๆ ในบริเวณภาคกลางทั้งในแง่ของวิถีชีวิตและวัฒนาอารามที่มีมากมาย แต่ด้วยว่า ทางจังหวัดนครปฐมนั้น ยังไม่มีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเข้มข้นในปัจจุบัน ทำให้บางสถานที่เท่านั้นที่จะขึ้นชื่อในความนิยมของนักท่องเที่ยว เช่น พระปฐมเจดีย์ ส่วนสถานที่อื่นๆ อาศัย การบอกเล่าแบบปากต่อปาก โดยไม่ค่อยได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังเท่าไรนัก นอกจากองค์ พระปฐมเจดีย์แล้ว สถานที่ใกล้เคียงก็พอจะได้รับคามนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งในเขตจังหวัด นครปฐม และนักท่องเที่ยวจากที่อื่นอยู่บ้าง เช่น วัดไผ่ล้อม ซึ่งมีสภาพแวดล้อมบริเวณรอบๆ วัด สวย ร่มรื่น อีกทั้งพระอุโบสถก็สร้างด้วยสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม ในส่วนของวัดพระประโทนเจดีย์นั้นนักท่องเที่ยวส่วนมากจะแวะเวียนไปสักการะเพราะ เป็นทางผ่าน ไม่ใช่จุดมุ่งหมายหลักของนักท่องเที่ยว กิจกรรมในวัดมีไม่มาก คงจะเป็นเพียงแค่การ ได้สักการะหลวงพ่อโตในพระอุโบสถ และเดินชมบริเวณรอบๆ องค์พระประโทนเจดีย์เท่านั้น แม้ว่า ในส่วนของวัดจะไม่มีกิจกรรมใดๆ ให้ร่วมทำได้มาก แต่หากพิจารณาถึงความสะดวกของการ เดินทางไปวัดพระประโทนเจดีย์ รวมถึงการเข้าถึงตัววัดที่มีที่ตั้งอยู่ติดกับถนนใหญ่แล้ว ก็เป็นที่ น่าสนใจที่จะแวะไปกราบสักการะพระพุทธรูป หลวงพ่อโตปางมารวิชัย เพื่อขอพรให้ตนเองและ ครอบครัว ทั้งนี้ นายเรืองศักดิ์ยังเล่าให้ฟังอีกว่า ทางจังหวัดนครปฐมกำลังริเริ่มโครงการท่องเที่ยว แบบเข้าไปเย็นกลับ เนื่องจากระยะทางซึ่งอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ โดยหวังว่า จะได้รับความสนใจจาก เหล่านักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมจังหวัดนครปฐมมากกว่านี้ (เรืองศักดิ์ บุญชอบ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2553)

นางแย้ม คล้ายแจ่ม ผู้ประกอบการร้านอาหารตามสั่ง บริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ วรวิหาร ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่มาสักการะพระเจดีย์แห่งนี้ว่า มีไม่มากนัก ทั้งที่ ถนนหนทางมีความสะดวกสบายในการเข้าถึงองค์พระประโทนเจดีย์ และบริเวณวัดก็มีพื้นที่ กว้างขวางร่มรื่นใหญ่โต นางแย้มกล่าวว่า ในสมัยก่อนวัดพระประโทนเจดีย์นี้ มีสภาพทรุดโทรม กว่าในปัจจุบัน องค์พระเจดีย์เพิ่งได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อช่วงปี 2553 โดยมีการทาสีใหม่และ นำอิฐมาล้อมฐานพระเจดีย์โดยรอบ เพื่อป้องกันฐานเก่าที่ชำรุดไปมากแล้ว และมีการสร้างทางเดิน ล้อมรอบพระเจดีย์เอาไว้อย่างที่เห็นในปัจจุบัน นางแย้มให้ความคิดเห็นส่วนตัวว่า บางทีการที่ นักท่องเที่ยวไม่เดินทางมาเยี่ยมชมองค์พระประโทนเจดีย์มากเท่ากับองค์พระปฐมเจดีย์ อาจเป็น เพราะว่าจะไม่ค่อยมีคนทราบถึงประวัติอันเก่าแก่ขององค์พระประโทนเจดีย์แห่งนี้ นักท่องเที่ยวส่วน ใหญ่จึงให้ความสำคัญกับองค์พระปฐมเจดีย์มากกว่า อีกทั้งบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ก็ค่อนข้าง

เจียบเหงา ไม่มีร้านค้าหรือสถานที่จัดจำหน่ายสิ่งของต่างๆ เหมือนในบริเวณรอบๆ องค์พระปฐมเจดีย์ จึงทำให้ไม่มีอะไรดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังวัดพระประโทนเจดีย์มากนัก (เยี่ยม คล้ายแจ่ม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2553)

นางสมพิศ รอดแก้ว ชาวบ้านบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์ ได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยรอบวัดพระประโทนเจดีย์ว่า สภาพชุมชนบริเวณวัดนั้น มีความเป็นสังคมแบบพึ่งพากัน ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ แต่เดิมทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ส่วนผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ก็จะเป็นพวกลูกจ้างทั่วไปตามโรงงาน อู่ซ่อมรถ และข้าราชการในสถานที่ใกล้เคียงๆ พระประโทนเจดีย์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ในบริเวณนี้ มักจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับองค์พระประโทนเจดีย์ ผู้คนในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ แต่ไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้าไปทำบุญในวัดพระประโทนเจดีย์มากนัก เนื่องจากรายได้ที่จำกัด ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะพระประโทนเจดีย์ ส่วนใหญ่จะเดินทางมากันในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ต่างๆ ส่วนในวันธรรมดาไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวแวะมาเท่าใดนัก จะมีบ้างก็เป็นกลุ่มทัศนศึกษาของนักเรียน นักศึกษา และข้าราชการ ขณะนี้ทางวัดได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์อาคารต่างๆ รวมถึงสร้างอาคารหลังใหม่ เพื่อใช้เป็นสถานปฏิบัติธรรม และประโยชน์อื่นๆ อีกทั้งรอบๆ พระอุโบสถกำลังปรับปรุงพื้นที่เพื่อปลูกต้นไม้เพิ่มความร่มรื่นอยู่ในขณะนี้ (สมพิศ รอดแก้ว, ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2553)

3. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลในส่วนนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และถิ่นที่อยู่ ข้อมูลที่รวบรวมได้ในส่วนนี้ นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาในรูปของการแจกแจงความถี่และการกระจายร้อยละ ดังนี้

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ เป็นเพศหญิงจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 54 และเพศชายจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 46

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา เป็นช่วงอายุ 36-45 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 22 อายุ 26-35 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 18 อายุ 15-25 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14 อายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6 เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงอายุ 46-55 ปี มีจำนวนค่าร้อยละสูงกว่าช่วงอายุอื่น ซึ่งในช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยผู้ใหญ่ที่ทำงานมาได้ระยะหนึ่งแล้ว มีความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มวัยรุ่นและวัยเริ่มทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ส่วนสถานภาพโสด มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35 และอื่นๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา เป็นระดับประถมศึกษาจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และระดับอุดมศึกษาจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมา เป็นข้าราชการ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 15 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15 เกษียณ/ว่างงาน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21 รายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19 รายได้มากกว่า 25,001 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 18 รายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมา เป็นภาคกลาง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ภาคใต้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ภาคเหนือ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และภาคตะวันออก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3

ตาราง 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	138	46
หญิง	162	54
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	0	0
15-25 ปี	42	14
26-35 ปี	54	18
36-45 ปี	66	22
46-55 ปี	120	40
56 ปีขึ้นไป	18	6

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	105	35
สมรส	174	58
อื่นๆ	21	7
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	54	18
มัธยมศึกษา	99	33
อาชีวศึกษา	18	6
อุดมศึกษา	129	43
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	66	22
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	21	7
พนักงานบริษัท	87	29
ธุรกิจส่วนตัว	45	15
รับจ้างทั่วไป	0	0
เกษตรกร	0	0
นักเรียน/นักศึกษา	51	17
เกษียณ/ว่างงาน	30	10
อื่นๆ	0	0
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	9	3
5,001-10,000 บาท	36	12
10,001-15,000 บาท	63	21
15,001-20,000 บาท	57	19
20,001-25,000 บาท	81	27
มากกว่า 25,000 บาท	54	18

ตาราง 1 (ต่อ)

ถิ่นที่อยู่	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	9	3
ภาคกลาง	99	33
ภาคใต้	21	7
ภาคตะวันออก	9	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	15	5
กรุงเทพมหานคร	147	49

ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่างมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมาจังหวัดนครปฐมเพื่อพักผ่อนมากที่สุด จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 เดินทางมาเพื่อเยี่ยมเพื่อนและญาติ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 เดินทางมาเพื่อประกอบธุรกิจ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 เดินทางมาทัศนศึกษา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

กลุ่มตัวอย่างเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 72 เดินทางมาโดยรถประจำทาง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16 เดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถของบริษัทนำเที่ยว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 และเดินทางมาโดยรถไฟ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7

กลุ่มตัวอย่างเดินทางมาคนเดียวเป็นจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 เดินทางมากับครอบครัว จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 71.7 เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3

กลุ่มตัวอย่างได้ทำกิจกรรมไหว้พระทำบุญในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมมากที่สุด จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมา คือ ได้มาเที่ยวพักผ่อน จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 ได้ชมโบราณสถานและโบราณวัตถุ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ได้เที่ยวชมตลาดและตลาดน้ำ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านมายังจังหวัดนครปฐมเป็นระยะทางไกล (มากกว่า 50 กิโลเมตร) จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 91.3 และเดินทางมาเป็นระยะทางใกล้ (ประมาณ 1-50 กิโลเมตร) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7

ตาราง 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาวัดพระปฐมเจดีย์

จุดมุ่งหมายของการเดินทางมาจังหวัดนครปฐม	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อน	199	66.3
เยี่ยมเพื่อน/ญาติ	65	21.7
ประกอบธุรกิจ	26	8.7
ทัศนศึกษา	10	3.3
ปฏิบัติราชการ/สัมมนา	0	0
ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้โดยพาหนะ	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนตัว	216	72
รถประจำทาง	48	16
รถจักรยานยนต์	8	2.7
รถของบริษัทนำเที่ยว	7	2.3
รถไฟ	21	7
ลักษณะการเดินทางมาของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางมาคนเดียว	22	7.3
เดินทางมากับครอบครัว	215	71.7
เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน	56	18.7
เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว	7	2.3
ในการเดินทางมาครั้งนี้ ท่านได้ทำกิจกรรมใดบ้าง	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อน	119	39.7
ไหว้พระทำบุญ	136	45.3
ชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ	20	6.7
สังสรรค์	12	4
เที่ยวชมตลาดและตลาดน้ำ	13	4.3
ชมธรรมชาติ	0	0

ตาราง 2 (ต่อ)

การเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ครั้งแรก	40	13.3
เดินทางมาหลายครั้งแล้ว (มากกว่า 2 ครั้ง แต่ไม่เกิน 10 ครั้ง)	232	77.3
เดินทางมาบ่อยครั้งมาก (มากกว่า 10 ครั้ง)	28	9.3
การเดินทางจากบ้านทำงานมายังจังหวัดนครปฐม	จำนวน	ร้อยละ
ระยะทางใกล้ (ประมาณ 1-50 กิโลเมตร)	26	8.7
ระยะทางไกล (มากกว่า 50 กิโลเมตร)	274	91.3

ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ความสะดวกในการเข้าถึง กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรู้สึกพึงพอใจ จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 100

เส้นทางการคมนาคมเพื่อมาท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจ จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 99.3 และไม่พึงพอใจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

สถานที่จอดรถ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน รู้สึกพึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 100

การบริการของเจ้าหน้าที่ภายในวัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจ จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 และไม่พึงพอใจ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7

ความสะอาดภายในบริเวณวัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจ จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 91 และไม่พึงพอใจ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9

บรรยากาศและความสงบร่มรื่นโดยรอบบริเวณ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจ จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 95 และไม่พึงพอใจ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5

ความสวยงามของอาคารสถาน สิ่งก่อสร้างภายในวัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจ จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 94.3 และไม่พึงพอใจ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกไม่พึงพอใจ จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และพึงพอใจ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7

ห้องสุขา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกไม่พึงพอใจ จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 71.67 และพึงพอใจ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 28.33

ตาราง 3 แสดงข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดพระประโทนเจดีย์

ความสะดวกในการเข้าถึง	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	300	100
ไม่พึงพอใจ	0	0
เส้นทางคมนาคมเพื่อมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	298	99.3
ไม่พึงพอใจ	2	2
สถานที่จอดรถ	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	300	100
ไม่พึงพอใจ	0	0
การบริการของเจ้าหน้าที่ภายในวัด	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	241	80.3
ไม่พึงพอใจ	59	19.7
ความสะอาดในบริเวณวัด	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	273	91
ไม่พึงพอใจ	27	9
บรรยากาศและความสงบร่มรื่นโดยรอบบริเวณ	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	285	95
ไม่พึงพอใจ	15	5
ความสวยงามของอาคารสถานที่สิ่งก่อสร้างภายในวัด	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	283	94.3
ไม่พึงพอใจ	17	5.7
ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	50	16.7
ไม่พึงพอใจ	250	83.3
ห้องสุขา	จำนวน	ร้อยละ
พึงพอใจ	85	28.33
ไม่พึงพอใจ	215	71.67

ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

1. **ด้านคุณค่า** เช่น คุณค่าทางวัฒนธรรม อาคารสถานในบริเวณวัด ประวัติศาสตร์ และกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา

ภาพรวมของคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น ประวัติที่มาของสถานที่ สถาปัตยกรรมการก่อสร้าง แนวคิดพื้นฐานในการก่อสร้าง ความเข้าใจในความสำคัญของสถานที่ การบอกเล่าวิถีชีวิตของชุมชนและการสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นจากสถานที่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้คุณค่าทางวัฒนธรรมของวัดพระประโทนเจดีย์อยู่ในระดับปานกลาง

ภาพรวมของคุณค่าของอาคารสถานในบริเวณวัด เช่น ความเหมาะสมของที่ตั้งอาคารสถาน ความสวยงาม พื้นที่ในการทำกิจกรรมทางพุทธศาสนา และความสงบร่มรื่นโดยรอบของบริเวณอาคารสถาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.72 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้คุณค่าของอาคารสถานในบริเวณวัดพระประโทนเจดีย์อยู่ในระดับมาก

ภาพรวมของคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่น สถานที่แห่งนี้เป็นโบราณสถานเก่าแก่ในสมัยทวารวดี มีประวัติอันเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์สำคัญตามคำเล่าลือ ควรค่าแก่การมาเยือนและควรค่าแก่การบำรุงรักษาสืบไปนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของวัดพระประโทนเจดีย์อยู่ในระดับมาก

ภาพรวมของคุณค่าทางกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา เช่น ความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมทางศาสนา การเข้ามาปฏิบัติวิปัสสนา สมาธิ การเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางพุทธศาสนาและเป็นสถานศึกษาธรรมสำหรับผู้สนใจ รวมทั้งบรรยากาศที่สงบร่มรื่นสมกับเป็นสถานที่ทางพุทธศาสนานั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างให้คุณค่าทางกิจกรรมเชิงพุทธศาสนาของวัดพระประโทนเจดีย์อยู่ในระดับมาก

ตาราง 4 แสดงศักยภาพในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

คุณค่าทางวัฒนธรรม	Mean	S.D.	ระดับ
1. ท่านทราบประวัติที่มาของสถานที่แห่งนี้	3.01	0.66	ปานกลาง
2. ท่านมีความสนใจในสถาปัตยกรรมการก่อสร้างของสถานที่แห่งนี้	3.08	0.66	ปานกลาง

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณค่าทางวัฒนธรรม	Mean	S.D.	ระดับ
3. ท่านมีความสนใจในแนวคิดพื้นฐานของการก่อสร้างสถานที่แห่งนี้	3.31	0.76	ปานกลาง
4. ท่านมีความเข้าใจในความสำคัญของสถานที่แห่งนี้	3.49	0.76	มาก
5. สถานที่แห่งนี้สามารถบอกเล่าวิถีชีวิตของชุมชนได้	2.72	0.88	ปานกลาง
6. สถานที่แห่งนี้สะท้อนถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่น	2.73	0.94	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.06		ปานกลาง
คุณค่าของอาคารสถานที่ในบริเวณวัด	Mean	S.D.	ระดับ
1. ความเหมาะสมของที่ตั้งอาคารสถานที่	3.67	0.56	มาก
2. ความสวยงามของอาคารสถานที่	3.71	0.54	มาก
3. พื้นที่ของอาคารสถานที่ถูกกำหนดเพื่อกิจกรรมต่างๆทางพุทธศาสนา	3.63	0.80	มาก
4. ความสงบร่มรื่นโดยรอบของบริเวณอาคารสถานที่	3.85	0.56	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.72		มาก
คุณค่าทางประวัติศาสตร์	Mean	S.D.	ระดับ
ท่านเดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ในเชิงโบราณสถานเก่าแก่ และโบราณวัตถุสมัยทวารวดีที่ถูกต้องค้นพบ	3.61	0.84	มาก
ท่านเดินทางมาสถานที่แห่งนี้เพื่อระลึกถึงประวัติอันเก่าแก่และความศักดิ์สิทธิ์สำคัญตามคำเล่าลือ	3.73	0.83	มาก
สถานที่แห่งนี้มีประวัติศาสตร์ควรค่าแก่การมาเยือน	4.35	0.65	มากที่สุด
ท่านชื่นชมต่อความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ที่มีในอดีต	4.46	0.68	มากที่สุด
สถานที่แห่งนี้ควรค่าแก่การบำรุงรักษาไว้สืบไป	4.69	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17		มาก
คุณค่าทางกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา	Mean	S.D.	ระดับ
ความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	3.96	0.74	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณค่าทางกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา	Mean	S.D.	ระดับ
ความเหมาะสมในการเข้ามาปฏิบัติ วิปัสสนา สมาธิ	4.12	0.69	มาก
ความเหมาะสมในการเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางพุทธศาสนา	4.09	0.73	มาก
ควรค่าต่อการจัดเป็นสถานที่ศึกษาธรรมสำหรับผู้สนใจ	4.19	0.72	มาก
มีบรรยากาศที่สงบร่มรื่นสมเป็นสถานที่ทางพุทธศาสนา	4.12	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.10		มาก

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สถานที่ตั้ง ระยะทาง ความสะดวก

ภาพรวมของการเดินทางมาวัดพระประโทนเจดีย์นั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.35 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยว ความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางมาสถานที่แห่งนี้จากบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดนครปฐม เส้นทางคมนาคมที่มายังสถานที่แห่งนี้และสถานที่ตั้งนั้น กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนในแต่ละข้ออยู่ในระดับมาก คือ มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมาก แต่ในเรื่องของความพร้อมในการบริการอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงห้องสุชานั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

สถานที่ตั้ง ระยะทาง ความสะดวก	Mean	S.D.	ระดับ
ความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม	3.67	0.64	มาก
การเดินทางมายังสถานที่แห่งนี้จากบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอื่น			
ในจังหวัดนครปฐมมีความสะดวกรวดเร็ว	3.99	0.58	มาก
เส้นทางคมนาคมมายังสถานที่แห่งนี้มีความสะดวก	3.97	0.72	มาก
ตั้งอยู่ในบริเวณที่ง่ายต่อการเข้าถึง	3.93	0.83	มาก
ความพร้อมในการบริการความสะดวกด้านอาหารและเครื่องดื่ม	2.45	0.89	น้อย
ความพร้อมในการบริการความสะดวกของห้องสุชา	2.08	0.63	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	3.35		ปานกลาง

3. ศักยภาพด้านความปลอดภัย เช่น มีเจ้าหน้าที่และตำรวจท่องเที่ยวคอยดูแลให้คำแนะนำ ความรู้สึกปลอดภัยในขณะที่เยี่ยมชมสถานที่ และมีป้ายเตือนภัยแจ้งบอกแก่นักท่องเที่ยว นั้น กลุ่มตัวอย่างให้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.23 ซึ่งถือว่า ภาพรวมในด้านความปลอดภัยของสถานที่อยู่ในระดับน้อย ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงศักยภาพด้านความปลอดภัย

ความปลอดภัย	Mean	S.D.	ระดับ
สถานที่แห่งนี้มีเจ้าหน้าที่และตำรวจท่องเที่ยวคอยดูแลให้คำแนะนำ	2.29	0.61	น้อย
ขณะที่เยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ท่านมีความรู้สึกปลอดภัย	2.30	0.69	น้อย
สถานที่แห่งนี้มีป้ายเตือนภัยแจ้งบอกแก่นักท่องเที่ยว	2.09	0.63	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.23		น้อย

4. ด้านความพึงพอใจ เช่น ความสวยงาม สงบร่มรื่น เจ้าหน้าที่และชาวบ้านในบริเวณวัดมีมิตรไมตรี ยิ้มแย้ม มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความต้องการ แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการเรื่องความสะอาดที่ดี การสัญจรเข้า-ออกสะดวกสบาย และความรู้สึกประทับใจ คຸ່ມคຸ່ມค่าที่เข้ามาเยือนอีกนั้น กลุ่มตัวอย่างให้ภาพรวมในด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.37 ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงศักยภาพด้านความพึงพอใจของวัดพระประทีปเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ความพึงพอใจ	Mean	S.D.	ระดับ
สถานที่แห่งนี้มีความสวยงาม สงบร่มรื่น	3.60	0.58	มาก
สถานที่แห่งนี้สร้างความรู้สึกประทับใจและคຸ່ມคຸ່ມค่าที่มาเยือนแก่ท่าน	3.76	0.64	มาก
เจ้าหน้าที่และชาวบ้านในบริเวณวัดมีมิตรไมตรียิ้มแย้ม	3.14	0.53	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกมีบริการตามความต้องการ	2.98	0.55	ปานกลาง
มีการจัดการที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของความสะอาด	2.76	0.77	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ความตั้งใจ	Mean	S.D.	ระดับ
มีการจัดการที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของความ สะดวกในการสัญจรเข้า-ออก	4.00	0.99	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.37		ปานกลาง

ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมทางการตลาดของการท่องเที่ยววัดพระประโทน เจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ได้แก่ การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติโดย
หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการศึกษา พบว่า ความหลากหลายของกิจกรรม
ภายในวัดพระประโทนเจดีย์ ความถี่ของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและความหลากหลาย
ของสื่อประชาสัมพันธ์วัดพระประโทนเจดีย์อยู่ในระดับน้อยทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.32 1.99
และ 2.05 ตามลำดับ ดังนั้น ภาพรวมของการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดพระ
ประโทนเจดีย์จึงอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.12 ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	Mean	S.D.	ระดับ
ความหลากหลายของกิจกรรมภายในวัดพระประโทนเจดีย์	2.32	0.64	น้อย
ความถี่ของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววัดพระประ โทณเจดีย์	1.99	0.60	น้อย
ความหลากหลายของสื่อประชาสัมพันธ์วัดพระประโทน เจดีย์ เช่น ไปสเตอร์ โทรทัศน์ แผ่นพับ เว็บไซต์	2.05	0.78	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	2.12		น้อย

ข้อมูลความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ควรพัฒนา ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ควรมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์ ควรนำเสนอคุณค่าทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ ควรมีการส่งเสริมบรรยากาศที่เงียบสงบและร่มรื่นภายในวัด อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ ดังนี้ 4.65 4.69 4.70 และ 4.48 ส่วนการพัฒนาและส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ยังอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเพียง 1.85 เท่านั้น ดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงข้อมูลความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยววัด	Mean	S.D.	ระดับ
ควรพัฒนา ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ	4.65	0.48	มากที่สุด
ควรมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบวัฒนธรรมเชิงประวัติศาสตร์	4.69	0.49	มากที่สุด
ควรนำเสนอคุณค่าทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ	4.70	0.46	มากที่สุด
ควรมีการส่งเสริมบรรยากาศที่เงียบสงบและร่มรื่นภายในวัด	4.48	0.63	มากที่สุด
ท่านคิดว่า การพัฒนาและส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ในปัจจุบันอยู่ในระดับ	1.85	0.82	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	4.07		มาก

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษา ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปผลการศึกษาได้เป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 46-55 ปี สมรสแล้ว การศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทและข้าราชการ มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 10,001-15,000 บาท เดินทางมาจากกรุงเทพฯ มากกว่าที่อื่นๆ

2. การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มายังวัดพระประโทนเจดีย์ ส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน ด้วยรถยนต์ส่วนตัว พร้อมกับสมาชิกในครอบครัว กิจกรรมส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวนิยมกัน คือ การไหว้พระทำบุญ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาสักการะองค์พระประโทนเจดีย์มักจะเคยมาที่จังหวัดนครปฐมหลายครั้งแล้ว

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

- ด้านความสะดวกในการเข้าถึง วัดพระประโทนเจดีย์ เป็นวัดที่มีขนาดพื้นที่กว้างขวางและตั้งอยู่ติดกับถนนใหญ่ ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะเชื่อมไปยังสถานที่สำคัญต่างๆ มากมาย เช่น พระปฐมเจดีย์

- ด้านเส้นทางคมนาคม วัดพระประโทนเจดีย์ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นถนนสายหลักของนครปฐม ดังนั้นการเดินทางมาสักการะองค์พระประโทนเจดีย์จึงสามารถกระทำได้หลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง หรือแม้กระทั่งรถไฟก็มีสถานีนครปฐม ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากพระปฐมเจดีย์มากนัก และสามารถที่จะนั่งรถต่อมาที่พระประโทนเจดีย์ในระยะเวลาไม่นาน

- สถานที่จอดรถ ลานจอดรถของวัดพระประโทนเจดีย์โล่งและกว้างขวาง จึงสามารถนำรถเข้ามาจอดได้อย่างสะดวก

- การบริการของเจ้าหน้าที่ภายในวัด เนื่องจากวัดมีเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกอยู่เพียงไม่กี่คน ดังนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัดหรือ

รายละเอียดอื่นๆ จึงเกิดปัญหาติดขัด ไม่สะดวกสบายได้ มีเพียงป้ายบอกประวัติของวัดโดยสังเขป เท่านั้น นักท่องเที่ยวหลายรายจึงให้ความเห็นว่าไม่พึงพอใจในการอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ภายในวัด

- บรรยากาศและความร่มรื่นภายในวัด พื้นที่ของวัดมีบริเวณที่กว้างขวาง ด้านหนึ่งติดถนน อีก 2 ด้านซ้าย-ขวา ขนาบด้วยบ้านเรือนที่ไม่สูงนัก ด้านหลังวัดเป็นทุ่งนาผืนใหญ่ บรรยากาศภายในวัดโดยรวมจึงมีความร่มรื่นจากต้นไม้ใหญ่ที่ได้รับการตัดแต่งอย่างเรียบร้อย บริเวณองค์พระระฆังระโฆณเจดีย์ ซึ่งตั้งสูงตระหง่านอยู่ใจกลางวัด จึงมีลมพัดผ่านตลอดเวลา ทำให้บริเวณนี้มีอากาศถ่ายเท ไม่อึดอัด บริเวณรอบๆ องค์พระระฆังระโฆณเจดีย์และโบสถ์ก็มีม้าหินให้นั่งพักผ่อนได้หลายจุด ในเวลาบ่ายคล้อยเย็น ร่มเงาขององค์พระระฆังระโฆณเจดีย์จะทอดผ่านพระอุโบสถทำให้บริเวณพระอุโบสถมีความร่มรื่นมาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงรู้สึกพึงพอใจบรรยากาศโดยรอบวัด

- ความสวยงามของโบราณสถาน สิ่งก่อสร้างภายในวัดนั้น ในปัจจุบันทางวัดได้มีการบูรณะและก่อสร้างอาคารสถานที่ขึ้นหลายหลังใกล้กับพระอุโบสถ ซึ่งจะใช้เป็นที่พักผ่อนพิศทางศาสนาและเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม โดยเน้นความเรียบง่ายและโทนสีขาว ซึ่งไม่โดดเด่นสะดุดตาแต่อย่างใด

ก- ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้วยนโยบายของวัด ทำให้มีแค่การประกอบศาสนพิธีโดยไม่ได้มีการทำกิจกรรมอื่นใด ทำให้ในแต่ละวันมีผู้มาเยี่ยมชมองค์พระระฆังระโฆณเจดีย์ไม่มากนัก จึงทำให้ไม่มีแหล่งขายของที่ระลึก อาหารและเครื่องดื่มในบริเวณวัด ในช่วงวันจันทร์-ศุกร์ หลังเลิกเรียน จะมีรถเข็นมาขายอาหารและเครื่องดื่มหน้าโรงเรียนวัดพระระฆังระโฆณเจดีย์บ้างตั้งแต่เวลา 15.00 น.-17.00 น. ซึ่งเป็นช่วงสั้นๆ ส่วนในวันเสาร์ อาทิตย์ และช่วงเวลาอื่นๆ ก็จะไม่มียานจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มในบริเวณวัด

- ห้องสุขา จะอยู่ถัดจากพระอุโบสถออกไปประมาณ 500 เมตร เป็นแบบรวม ไม่แยกชายหญิงจำนวน 2 ห้อง ห้องน้ำมีปัญหาในเรื่องของความสะอาด และความเป็นสัดส่วน

4. ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัดพระระฆังระโฆณเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

4.1 ด้านคุณค่า

- ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ในระดับมาก ส่วนเรื่องอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เช่น ประวัติที่มาของสถานที่ สถาปัตยกรรมการก่อสร้างแนวคิดพื้นฐานของการก่อสร้าง การบอกเล่าวิถีชีวิตและสะท้อนถึงภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นจากสถานที่แห่งนี้

- ด้านคุณค่าของอาคารสถานในบริเวณวัด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในเรื่องความเหมาะสมของที่ตั้งอาคารสถาน ความสวยงามของอาคารสถาน พื้นที่ของอาคารสถานที่ถูกกำหนดเพื่อกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนา ความสงบร่มรื่นโดยรอบบริเวณอาคารสถาน

- ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่องประวัติศาสตร์ของพระประทีปเจดีย์ว่ามีความสำคัญในอดีต ควรค่าแก่การมาเยือนและบำรุงรักษาสืบไป ส่วนในเรื่องของการมาเยี่ยมชมพระประทีปเจดีย์ในเชิงโบราณสถานเก่าแก่และโบราณวัตถุสมัยทวารวดีที่ถูกขุดค้นพบ รวมทั้งการเดินทางมาเพื่อระลึกถึงประวัติอันเก่าแก่และความศักดิ์สิทธิ์สำคัญตามคำเล่าลือนั้น นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

- ด้านคุณค่าทางกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าวัดพระประทีปเจดีย์มีความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เหมาะสมในการเข้ามาปฏิบัติวิปัสสนา สมาธิ เหมาะสมในการเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางพุทธศาสนา ควรค่าต่อการจัดเป็นสถานที่ศึกษาธรรมสำหรับผู้สนใจ และมีบรรยากาศที่สงบร่มรื่นสงบที่ เป็นสถานที่ทางพุทธศาสนา

4.2 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นระดับมากในเรื่องความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม การเดินทางมายังสถานที่แห่งนี้จากบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดนครปฐมมีความสะดวกรวดเร็ว เส้นทางคมนาคมมายังสถานที่แห่งนี้มีความสะดวก และตั้งอยู่ในบริเวณที่ง่ายต่อการเข้าถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นน้อยในเรื่องความพร้อมในการบริการความสะดวกด้านอาหารและเครื่องดื่ม และความพร้อมในการบริการความสะดวกของห้องสุขา

4.3 ด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นระดับน้อยในเรื่องสถานที่แห่งนี้มีเจ้าหน้าที่และตำรวจท่องเที่ยวคอยดูแลให้คำแนะนำ ขณะเที่ยวชมสถานที่แห่งนี้ท่านมีความรู้สึกปลอดภัยและสถานที่แห่งนี้มีป้ายเตือนภัยแจ้งบอกแก่นักท่องเที่ยว

4.4 ด้านความดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นระดับมากในเรื่องสถานที่แห่งนี้มีความสวยงาม สงบร่มรื่น สถานที่แห่งนี้สร้างความรู้สึกระทึกใจและคุ้มค่าที่มาเยือนแก่ท่าน มีการจัดการที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของความสะดวกในการสัญจรเข้า-ออก นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นระดับปานกลางในเรื่องเจ้าหน้าที่และชาวบ้านในบริเวณวัดมีมิตรไมตรียิ้มแย้ม สิ่งอำนวยความสะดวกมีบริการตามความต้องการ มีการจัดการที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของความสะอาด

5. ด้านปัจจัยภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมทางการตลาดของการท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร

นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นระดับน้อยในเรื่องของความหลากหลายด้านกิจกรรมภายในวัดพระประโทนเจดีย์ เนื่องจากสามารถทำได้เพียงเดินชมบรรยากาศโดยรอบองค์เจดีย์ และเข้าสักการะหลวงพ่อโตเพื่อขอพรในพระอุโบสถเท่านั้น กิจกรรมการทำบุญไม่มีอย่างอื่นไว้รองรับอีก ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับเรื่องของความถี่และความหลากหลายของการประชาสัมพันธ์วัด นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความคิดเห็นไว้ในระดับน้อยเนื่องจากไม่ค่อยได้รับข่าวสาร อีกทั้งไม่ค่อยสังเกตเห็นป้ายบอกทางที่ติดอยู่ริมถนน จะเห็นมีบ้างบางป้าย แต่ก็มีจำนวนน้อยมาก ส่วนการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยินข่าวสารจากวัดพระประโทนเจดีย์ จะได้รับเฉพาะข่าวสารจากงานเทศกาลต่างๆ ในจังหวัดนครปฐมมากกว่า

6. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวได้ให้ระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดของเรื่อง ดังต่อไปนี้

6.1 ควรพัฒนา ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหารจัดเป็นโบราณสถานแห่งหนึ่งที่เต็มไปด้วยคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในด้านต่างๆ เช่น ความเป็นมา สถาปัตยกรรม เป็นต้น นักท่องเที่ยวจึงลงความเห็นว่าจะมีการให้ความรู้ เชิญชวนและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาและทำความเข้าใจถึงที่มาและความสำคัญของวัดพระประโทนเจดีย์ เพื่อที่จะได้ก่อเกิดผลในการถ่ายทอดความรู้ และเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจต่อคนในพื้นที่บริเวณวัดพระประโทนเจดีย์อีกทางหนึ่ง

6.2 ควรมุ่งเน้นในรูปแบบเชิงประวัติศาสตร์ ด้วยวัดพระประโทนเจดีย์เป็นวัดที่มีประวัติอันยาวนานเก่าแก่ และเป็นสัญลักษณ์แห่งการบอกเล่าเรื่องราวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ จึงไม่ควรมองข้ามที่จะให้ความสำคัญต่อความหมายที่แฝงมาในรูปของสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ และสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ การมุ่งเน้นความรู้ความเข้าใจในเชิงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ จึงเป็นเรื่องที่น่าจะให้ความสนใจในการทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์

6.3 ควรนำเสนอคุณค่าทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ นอกจากที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่า วัดพระประโทนเจดีย์ เป็นวัดที่เก่าแก่ยาวนานแล้ว ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีก คือ โบราณวัตถุที่ถูกขุดค้นรอบๆ องค์พระประโทนเจดีย์ การนำเสนอคุณค่าทางโบราณวัตถุที่ถูกค้นพบ

ในวัด เช่น พระพุทธรูป เครื่องถ้วยชาม ศิระชะคนปั้น จึงเป็นการไขความลับจากอดีตสู่ปัจจุบันเกี่ยวกับเรื่องราว วิถีชุมชน และการดำเนินชีวิต

6.4 ควรมีการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อยงบและร่มรื่นภายในวัด วัดเป็นศาสนสถานที่เป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้น บรรยากาศในบริเวณวัดจึงควรมีความเอื้อยงบ ร่มรื่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้มาเยี่ยมชมได้รับรู้ถึงเอื้อยงบ จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจเพราะถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวแวะมาเยี่ยมชมเพิ่มขึ้น

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ในปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่า วัดพระประโทนเจดีย์ไม่มีการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมที่มากเพียงพอต่อการนำไปสู่การเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกจังหวัด จึงเป็นประเด็นสำคัญมากที่ควรปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในวัด

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม ทำให้ทราบจากผลการศึกษาว่า แท้ที่จริงแล้ว วัดพระประโทนเจดีย์มีศักยภาพที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณสถานที่ได้รับความนิยมได้ ถ้าได้รับการปรับปรุงศักยภาพในบางด้านให้มีความพร้อมมากขึ้น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาอภิปรายโดยนำแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ มาช่วยในการอภิปราย ได้แก่ แนวคิดทางวัฒนธรรม แนวคิดทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวคิดการพัฒนาศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว แนวคิดการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว ผลการอภิปราย มีดังนี้

ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

1. ด้านคุณค่า

นักท่องเที่ยวให้คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง-มาก แสดงว่าวัดมีประวัติศาสตร์ยาวนาน และสามารถเป็นแหล่งศึกษา เรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ได้นั้น จะมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดทางวัฒนธรรมของ รัชนีกร เศรษฐโชติ (2536) ว่า การศึกษาวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีตไม่ว่าจะเป็นความเป็นอยู่ การปกครอง ความคิดและความเชื่อ นอกจากนี้ มั่นัส สุวรรณ และคณะ (2544) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมว่า หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมที่ได้รับการสืบทอดกันมา

2. ด้านการเข้าถึง

เส้นทางที่ใช้เดินทางมายังวัดพระประโทณเจดีย์ สามารถใช้บริการขนส่งสาธารณะได้ และมีรถตู้บริการด้วย ส่วนผู้ที่มีรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ส่วนตัวก็เดินทางมาได้อย่างสะดวกเช่นกัน เพราะวัดตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นถนนคอนกรีตและเป็นถนนหลักเส้นหนึ่งของนครปฐม มีความสะดวกสบายในการเดินทางและทางวัดมีสถานที่จอดรถกว้างขวางในการรองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของ ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2542) ที่กล่าวว่า การเข้าไปตั้งแหล่งท่องเที่ยวที่ใดนั้น ต้องมีระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง พาหนะ และผู้ประกอบการ

3. ด้านความปลอดภัย

การดูแลรักษาความปลอดภัยภายในวัดพระประโทณเจดีย์ ถือว่า ไม่ได้เข้มงวดมากนัก อาจเพราะเป็นศาสนสถาน จึงมิได้มุ่งเน้นในเรื่องนี้เป็นสำคัญ ทั้งนี้การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวจึงควรเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวของ (มนัส สุวรรณ, 2541) ว่า ควรให้ความสนใจด้านความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายและอุบัติเหตุต่างๆ โดยการจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัคร มาดูแลนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นใจในขณะที่เที่ยวชม

4. ด้านความดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังวัดพระประโทณเจดีย์ คือ การเป็นศาสนสถานที่น่าสนใจ และเมืองพระประโทณเจดีย์ในสมัยทวารวดี ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่มีเอกลักษณ์และมีประวัติยาวนาน คือ เป็นพระปรางค์ที่มีบัลลังก์เป็นฐาน และมีที่มาของการก่อสร้าง สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของ วินิจ วีระยางกูร (2532) ว่า ทรรศนภาพทางการท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมที่มีลักษณะโดดเด่น

5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

- สถานที่จอดรถ วัดพระประโทณเจดีย์มีสถานที่จอดรถที่กว้างขวาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มาก จากการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของ พวงบุหงา ภูมิพานิช (2536) พบว่า การมีที่จอดรถเพียงพอนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

- ป้ายประกาศเตือนข้อควรระวังในการเดินทางท่องเที่ยว วัดพระประโทณเจดีย์ยังไม่มีกรจัดทำป้ายประกาศเตือน จากการศึกษาพบว่า ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวของ มนัส สุวรรณ (2541) ที่ได้ระบุว่า เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ควรจัดทำป้ายเตือนให้นักท่องเที่ยวระมัดระวังอันตรายด้านต่างๆ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรดำเนินการจัดทำป้ายเตือนเหล่านี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบว่ามีบริเวณใดควรจะปฏิบัติตัวเช่นไร เช่น ป้ายเตือนให้

ระมัดระวังในการขึ้นไปชมองค์พระประทีปเจดีย์ เนื่องจากบันไดมีความชันและแต่ละขั้นก็แคบมาก เป็นต้น

6. ด้านปัจจัยภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยววัดพระประทีปเจดีย์

- การประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่างๆ นั้น วัดพระประทีปเจดีย์ยังไม่ได้มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์วัดให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543) ว่า เพื่อให้สินค้าและบริการไปสู่กลุ่มเป้าหมาย จำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเพิ่มประสิทธิภาพ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยส่วนผสมทางการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว (Tourism PromotionMIS) 4 อย่าง คือ การโฆษณาทางการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว การส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยว และการขายทางการท่องเที่ยวโดยพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากวัดพระประทีปเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐมนี้ ได้ประกาศรับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน จากสำนักโบราณคดี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 3686 ในวันที่ 8 มีนาคม พุทธศักราช 2478 จึงทำให้วัดพระประทีปเจดีย์วรวิหารได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา บูรณปฏิสังขรณ์ส่วนที่เป็นโครงสร้างวัดมาแต่เดิมอยู่แล้ว หากแต่ในส่วนอื่นๆ ของวัดที่จะสามารถจัดบริการประชาชนที่สนใจมาเยี่ยมชมสถานที่รวมทั้งมาศึกษาหาความรู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ มีดังต่อไปนี้

1. ส่วนของร้านอาหาร และเครื่องดื่มบริการ เพื่อผู้ที่มาเยี่ยมชม เนื่องจากการท่องเที่ยวในบริเวณวัดมีเนื้อที่กว้างขวาง จึงควรจัดให้มีการบริการอาหารและเครื่องดื่มด้วย และให้ผู้ที่ เป็นชาวบ้านอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น เป็นผู้ให้บริการโดยทางวัดอาจเรียกเก็บเป็นค่าบริการรักษาวัดเล็กน้อย เพื่อให้ทางวัดได้มีทุนทรัพย์ในการจัดการความเรียบร้อยที่เกิดจากการให้ชาวบ้านเข้ามาค้าขายของในบริเวณวัดได้

2. ส่วนการขายของที่ระลึก เนื่องจากวัดพระประทีปเจดีย์วรวิหารมีประวัติมายาวนาน เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจอย่างยิ่ง การได้มาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงควรให้มีการจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งอาจจะเป็นรวมรูปภาพประวัติความเป็นมาของวัด เครื่องราง คัมภีร์ใบรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจมาเยี่ยมชมได้เลือกซื้อหาเพื่อเก็บเป็นที่ระลึกและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกำลังใจ

3. ห้องสุขาที่มีไว้บริการควรจัดให้มีจำนวนมากและดูแลเรื่องความสะอาดมากกว่านี้ และควรจัดแยกห้องสุขาของ ชาย หญิง เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม

4. ข้อมูลประชาสัมพันธ์วัด ควรจัดให้ข่าวสารหรือการให้ข้อมูลที่แพร่กระจายเพื่อ ประชาสัมพันธ์ให้วัดเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว โดยทุกวันนี้นักท่องเที่ยวซึ่งเดินทางมายังจังหวัด นครปฐมส่วนใหญ่มุ่งให้ความสนใจไปที่วัดพระปฐมเจดีย์มากกว่าวัดพระประโทนเจดีย์ ด้วยว่า เป็นวัดที่มีชื่อเสียงมากกว่า หรือไม่เช่นนั้นก็นำความสนใจไปยังวัดอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงด้านเครื่องราง ยึดเหนี่ยวกำลังใจ ส่วนวัดพระประโทนเจดีย์นั้น จะได้รับการกล่าวถึงในแง่ของความเก่าแก่ใน รูปแบบของการเป็นโบราณสถานที่มีมาแต่ยาวนานตั้งแต่ครั้งสมัยเก่า มากกว่าที่จะได้รับความ สนใจในฐานะที่เป็นวัดอันมีหลวงพ่อโตอันศักดิ์สิทธิ์ให้สักการะกราบไหว้ จึงเห็นว่า ควรให้ หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเร่งสร้างความเข้าใจและนำเสนอวัดพระประโทนเจดีย์ในแง่มุมของ การเผยแพร่ประโยชน์ทางพุทธศาสนาเพิ่มเติมเพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจในการเดินทางเข้ามา เยี่ยมชมที่วัดพระประโทนเจดีย์อย่างถูกต้องและจะได้มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว รวมถึง การจัดการภายในวัดในเวลาต่อไป

5. ป้ายและสัญลักษณ์ประชาสัมพันธ์บริเวณจุดต่างๆ ภายในวัด และป้ายนำทางรอบ นอก ควรเพิ่มปริมาณให้มากกว่านี้ เพื่อจะได้เพิ่มอัตราการเป็นจุดสังเกตของนักท่องเที่ยวที่เดินทาง มายังจังหวัดนครปฐม และจูงใจให้เดินทางไปเยี่ยมชมวัดพระประโทนเจดีย์

6. ควรเพิ่มกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นภายในวัด เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของ นักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมวัดพระประโทนเจดีย์ เนื่องจากต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังกล่าว หากวัดจัดกิจกรรมบ่อยครั้งในตลอดทั้งปีย่อมเป็นการประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่งให้ นักท่องเที่ยวได้รู้จักวัดและเป็นการหารายได้เข้าสู่การพัฒนาวัดในส่วนที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่าย ทางงบประมาณจากกรมศิลปากรอีกด้วย

นอกจากนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวน หนึ่งให้แก่วัด เพื่อนำไปพัฒนาวัดให้มีความพร้อม สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้อง กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน โดยยึดหลักบวร (บ้าน วัด โรงเรียน และ ราชการ) เพื่อทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ขององค์พระพุทธรักษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึง มีความคิดเห็นว่า วัดพระประโทนเจดีย์ ควรจัดกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. บวชนเณรภาคฤดูร้อน เป็นพิธีบรรพชาสามเณร และขอเชิญพุทธศาสนิกชนผู้มีจิต ศรัทธาส่งบุตรหลานที่มีอายุระหว่าง 10-14 ปี ไปเข้ารับการบวชนเณรภาคฤดูร้อน เพื่อฝึกอบรม พัฒนาจิต และร่วมบรรพชาเป็นสามเณร

2. จัดเทศกาลเปิดประตูสู่นครปฐมเป็นประจำทุกๆ ปี โดยร่วมมือกับโรงเรียนพระประทีปเจดีย์ซึ่งอยู่บริเวณใกล้วัด โดยในช่วงงานเทศกาล ให้ทางวัดเชิญพุทธศาสนิกชนร่วมปิดทองพระประทีปเจดีย์ ชมความงดงามตามภูมิปัญญาไทย ในงานมีการออกร้าน จำหน่ายผลิตภัณฑ์คุณภาพดีของนครปฐม

3. จัดโครงการทัศนศึกษาแหล่งโบราณคดีและโบราณสถาน เพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานกลุ่มโบราณสถานบ้านเมืองเก่านครปฐมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นร่องรอยของอาณาจักรและเมืองเก่าในอดีต และเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการค้นหาประวัติศาสตร์เมืองเดิมที่คาดว่า แหล่งโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีดังกล่าว น่าจะเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของการตั้งเมืองเก่านครปฐมในครั้งอดีต ซึ่งจะได้เร่งรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่ปรากฏ เพื่อขอจัดตั้งเป็นอุทยานกลุ่มโบราณสถานเมืองเก่านครปฐมต่อสำนักศิลปากร

4. โครงการปลูกผักผลไม้ให้เต็มพื้นที่บริเวณทางเดิน จากแนวคิดให้วัดเปรียบเสมือนจุดพักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชน เป็นร่มเงาของคนที่มีเรื่องราวไม่สบายใจมานั่งอยู่ในวัด เพื่อลิ้มเรื่องทุกข์ร้อนให้หมดสิ้นไป และให้กำลังใจสามารถยืนหยัดแก้ปัญหาชีวิตได้ คนที่มีเรื่องทุกข์ร้อนสามารถเดินเข้ามาพักผ่อน เพื่อกลับไปจะได้มีกำลังใจสู้ชีวิต ซึ่งสามารถดำเนินการโดยขอแรงจากนักเรียนได้

5. ร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร จัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมนิสิต นักศึกษาตามที่กรมการศาสนาได้ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษา ได้เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนานั้น ขณะนี้กรมการศาสนาได้ประสานกับกองกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (ม.น.) ในการศึกษาระบบการส่งเสริมนิสิตให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพบว่า ทางมหาวิทยาลัยนเรศวรมีกระบวนการส่งเสริมให้นิสิตได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบและเข้มแข็ง ทางมหาวิทยาลัยนเรศวรสามารถดึงเยาวชนให้เข้ามาเรียนรู้หลักธรรมได้เป็นอย่างดี โดยจัดทัศนศึกษามาที่วัด เพื่อให้เด็กเห็นถึงความสำคัญของวัด เป็นต้น ทั้งนี้ กรมการศาสนาได้สนับสนุนให้นักวิชาการของกองกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวรให้ดำเนินการวิจัยกระบวนการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นคู่มือส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและเป็นต้นแบบให้มหาวิทยาลัยทั่วประเทศได้ใช้เป็นแนวทางพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

6. ขอเสนอจัดโครงการอุปสมบทช่วยชาติ บรรเทาปัญหาภัยเศรษฐกิจ ในช่วงที่ประชาชนต้องประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ วัดซึ่งเป็นสถานที่พึ่งพิงทางจิตใจของประชาชนจึงได้จัดโครงการเข้าไปช่วยเหลือประชาชนผู้ตกทุกข์ได้ยาก

7. ข้อเสนอจัดโครงการธรรมโอสถ ผู้สูงวัยไร้ปัญหาสุขภาพ ประจำปี 2554 โดยความร่วมมือของกองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาล และชมรมผู้สูงอายุเทศบาล เทศนาธรรมะ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่บ้าน ในส่วนของเจ้าหน้าที่วิทยากร ได้นำผู้สูงอายุฝึกปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ และเดินจงกรม ให้ความรู้เรื่องสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุในด้านการดูแลสุขภาพของตนเองด้วย ถือว่าเป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพื่อให้ผู้สูงอายุเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ที่สำคัญอีกประการ คือ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเหมาะสมกับวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โครงการวิธีพรรณ. (2540). **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2538). **สังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2543). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- เฉลิมมาลัย ราชภัฏทาร์กซ์. (2544). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิฐริน ไล่พันธ์. (2544). **ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจอง นายอย จังหวัดอุบลราชธานี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เนตรชนก นันท์. (2542). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทฮ้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนา สนวนศรี. (2542). **การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยชุมชน**. เชียงใหม่: สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนิตตา สิงห์ครา. (2542.) **ศักยภาพของชุมชนบ้านห้วยฮี้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พัฒนา ราชวงศ์ และคณะ. (2542). **การศึกษาเพื่อทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนล่าง**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- มธุรส ปราบไพบรี. (2542). **ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีชุมชนไทยทรงดำ บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

มนัส สุวรรณ. (2534). **กวีานพะเยานิเวศวิทยาและศักยภาพในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว**. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยศ สันตสมบัติ. (2540). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

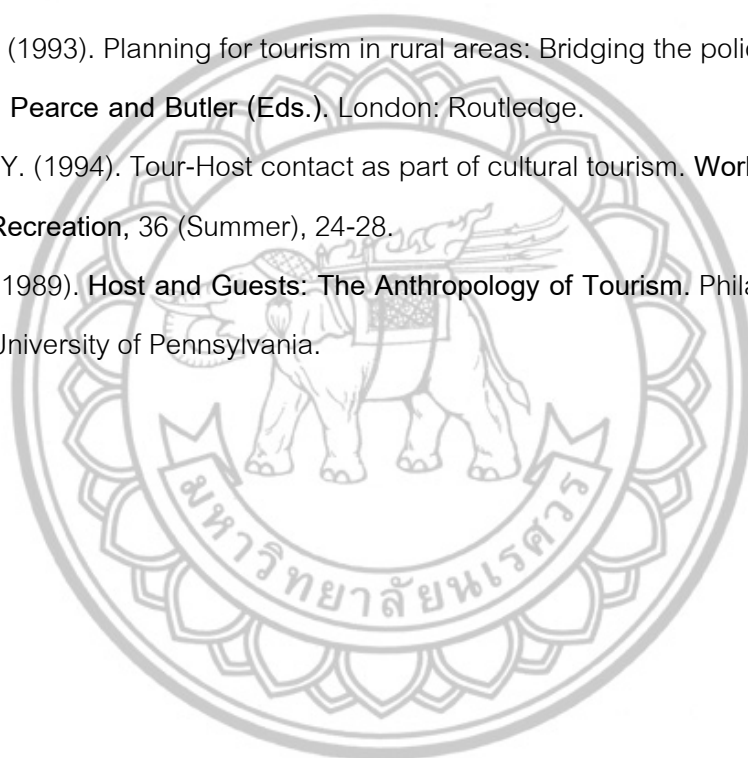
รัชนี้กร เศรษฐ์. (2536). **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางศึกษาวิเคราะห์และวางแผน**. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Pigram, J. (1993). Planning for tourism in rural areas: Bridging the policy implementation gap. In Pearce and Butler (Eds.). London: Routledge.

Resinger, Y. (1994). Tour-Host contact as part of cultural tourism. *World Leisure and Recreation*, 36 (Summer), 24-28.

Smith, V. (1989). *Host and Guests: The Anthropology of Tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังวัดพระประโทน เจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม

วิจัยศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม
แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งในการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์วิทยบริการ
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทางวิชาการ ซึ่งผล
การศึกษาคือได้รับประโยชน์ในด้านการประเมินศักยภาพสถานท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์
จังหวัดนครปฐม และเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

จงเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
  1. ชาย
  2. หญิง
2. อายุ
  1. ต่ำกว่า 15 ปี
  2. 15-25 ปี
  3. 26-35 ปี
  4. 36-45 ปี
  5. 46-55 ปี
  6. 56 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพสมรส
  1. โสด
  2. สมรส
  3. อื่นๆ
4. ระดับการศึกษา
  1. ประถมศึกษา
  2. มัธยมศึกษา
  3. อาชีวศึกษา
  4. อุดมศึกษา
5. อาชีพ
  1. ข้าราชการ
  2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
  3. พนักงานบริษัท
  4. ธุรกิจส่วนตัว
  5. รับจ้างทั่วไป
  6. เกษตรกร
  7. นักเรียน/นักศึกษา
  8. เกษียณ/ว่างงาน
  9. อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
  1. ต่ำกว่า 5,000 บาท
  2. 5,001 - 10,000 บาท
  3. 10,001-15,000 บาท
  4. 15,001 - 20,000 บาท
  5. 20,001-25,000 บาท
  6. มากกว่า 25,001 บาท
7. ถิ่นที่อยู่
  1. ภาคเหนือ
  2. ภาคกลาง
  3. ภาคใต้
  4. ภาคตะวันออก
  5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  6. กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มายังวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ข้อความ
<p>1. จุดมุ่งหมายของเดินทางมาจังหวัดนครปฐมของนักท่องเที่ยว</p> <p>☐ พักผ่อน</p> <p>☐ เยี่ยมเพื่อน /ญาติ</p> <p>☐ ประกอบธุรกิจ</p> <p>☐ ทักษะศึกษา</p> <p>☐ ปฏิบัติราชการ / สัมมนา</p>
<p>2. ท่านเดินทางมาเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมครั้งนี้โดยยานพาหนะ</p> <p>☐ รถยนต์ส่วนตัว</p> <p>☐ รถประจำทาง</p> <p>☐ รถจักรยานยนต์</p> <p>☐ รถของบริษัทนำเที่ยว</p> <p>☐ รถไฟ</p>
<p>3. ลักษณะการเดินทางมาของนักท่องเที่ยว</p> <p>☐ เดินทางมาคนเดียว</p> <p>☐ เดินทางมากับครอบครัว</p> <p>☐ เดินทางมากับกลุ่มเพื่อน</p> <p>☐ เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว</p>
<p>4. การเดินทางเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมครั้งนี้ท่านได้ทำกิจกรรมใดบ้าง</p> <p>☐ พักผ่อน</p> <p>☐ ไหว้พระทำบุญ</p> <p>☐ ชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ</p> <p>☐ สังสรรค์</p> <p>☐ เที่ยวชมตลาด และ ตลาดน้ำ</p> <p>☐ ชมธรรมชาติ</p>

<p>5.การเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมของท่าน</p> <p>☐ ครั้งแรก</p> <p>☐ เดินทางมาหลายครั้งแล้ว</p> <p>☐ เดินทางมาบ่อยครั้งมาก</p>
<p>6.การเดินทางจากบ้านท่านมายังจังหวัดนครปฐม</p> <p>☐ ระยะทางใกล้ (ประมาณ 1-50 กิโลเมตร)</p> <p>☐ ระยะทางไกล (มากกว่า 50 กิโลเมตร)</p>

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

- 1.ความสะดวกในการเข้าถึง

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 2.เส้นทางการคมนาคมเพื่อมาท่องเที่ยว

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 3.สถานที่จอดรถ

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 4.การบริการของเจ้าหน้าที่ภายในวัด

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 5.ความสะอาดในบริเวณวัด

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 6.บรรยากาศและความสงบร่มรื่นโดยรอบบริเวณ

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 7.ความสวยงามของอาคารสถาน สิ่งก่อสร้างภายในวัด

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 8.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ
- 9.ห้องสุขา

พึงพอใจ ไม่พึงพอใจ

10.จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมวัด

ฟังพอใจ

ไม่ฟังพอใจ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ด้านคุณค่า

คุณค่าทางวัฒนธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านทราบประวัติที่มาของสถานที่แห่งนี้					
2. ท่านมีความสนใจในสถาปัตยกรรมการก่อสร้างของสถานที่แห่งนี้					
3. ท่านมีความสนใจในแนวคิดพื้นฐานของการก่อสร้างสถานที่แห่งนี้					
4. ท่านมีความเข้าใจในความสำคัญของสถานที่แห่งนี้					
5. สถานที่แห่งนี้สามารถบอกเล่าวิถีชีวิตของชุมชนได้					
6. สถานที่แห่งนี้สะท้อนถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่น					

คุณค่าของอาคารสถานในบริเวณวัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเหมาะสมของที่ตั้งอาคารสถาน					
2. ความสวยงามของอาคารสถาน					
3. พื้นที่ของอาคารสถานที่ถูกกำหนดเพื่อกิจกรรมต่างๆทางพุทธศาสนา					
4. ความสงบร่มรื่นโดยรอบของบริเวณอาคารสถาน					

คุณค่าทางประวัติศาสตร์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเดินทางมาเพื่อเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ในเชิงโบราณสถานเก่าแก่ และ โบราณวัตถุสมัยทวารวดีที่ถูกขุดค้นพบ					
2. ท่านเดินทางมาสถานที่แห่งนี้เพื่อระลึกถึงประวัติอันเก่าแก่และความศักดิ์สิทธิ์สำคัญตามคำเล่าลือ					
3. สถานที่แห่งนี้มีประวัติศาสตร์ควรค่าแก่การมาเยือน					
4. ท่านชื่นชมต่อความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ที่มีในอดีต					
5. สถานที่แห่งนี้ควรค่าแก่การบำรุงรักษาไว้สืบไป					

คุณค่าทางกิจกรรมเชิงพุทธศาสนา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเหมาะสมในการประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา					
2. ความเหมาะสมในการเข้ามาปฏิบัติ วิปัสสนาสมาธิ					
3. ความเหมาะสมในการเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทางพุทธศาสนา					
4. ควรค่าต่อการจัดเป็นสถานที่ศึกษาธรรมสำหรับผู้สนใจ					
5. มีบรรยากาศที่สงบร่มรื่นสมเป็นสถานที่ทางพุทธศาสนา					

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

สถานที่ตั้ง ระยะทาง ความสะดวก	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเหมาะสมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มามาก					
2. การเดินทางมายังสถานที่แห่งนี้จากบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดนครปฐมมีความสะดวกรวดเร็ว					
3. เส้นทางคมนาคมมายังสถานที่แห่งนี้มีความสะดวก					
4. ตั้งอยู่ในบริเวณที่ง่ายต่อการเข้าถึง					
5. ความพร้อมในการบริการความสะดวกด้านอาหารและเครื่องดื่ม					
6. ความพร้อมในการบริการความสะดวกของห้องสุขา					

ด้านความปลอดภัย

ความปลอดภัย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สถานที่แห่งนี้มีเจ้าหน้าที่และตำรวจท่องเที่ยวคอยดูแลให้คำแนะนำ					
2. ขณะเที่ยวชมสถานที่แห่งนี้ท่านมีความรู้สึกปลอดภัย					
3. สถานที่แห่งนี้มีป้ายเตือนภัยแจ้งบอกแก่นักท่องเที่ยว					

ด้านความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สถานที่แห่งนี้มีความสวยงาม สงบร่มรื่น					
2. สถานที่แห่งนี้สร้างความรู้สึกประทับใจและคุ้มค่าที่มาเยือนแก่ท่าน					
3.เจ้าหน้าที่และชาวบ้านในบริเวณวัดมีมิตรไมตรี ยิ้มแย้ม					
4.สิ่งอำนวยความสะดวกมีบริการตามความต้องการ					
5.มีการจัดการที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของความสะอาด					
6.มีการจัดการที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของความสะดวกในการสัญจรเข้า-ออก					

ส่วนที่ 5 ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมการตลาดทางท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความหลากหลายของกิจกรรมภายในวัดพระประโทนเจดีย์					
2. ความถี่ของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์					
3. ความหลากหลายของสื่อประชาสัมพันธ์วัดพระประโทนเจดีย์ เช่น ไปสเตอร์ โทรทัศน์ แผ่นพับ เว็บไซต์					

นโยบายของจังหวัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรองรับนักท่องเที่ยว					
2. นโยบายที่กำหนดขึ้นคนในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับประโยชน์					
3. นโยบายให้การศึกษา อบรม และทำความเข้าใจกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
4. นโยบายควรให้ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และคนในชุมชน					

ส่วนที่ 6 ข้อมูลความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ควรพัฒนา ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ					
2. ควรมุ่งเน้นในรูปแบบเชิงประวัติศาสตร์					
3. ควรนำเสนอคุณค่าทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ					
4. ควรมีการส่งเสริมบรรยากาศที่เงียบสงบและร่มรื่นภายในวัด					
5. ท่านคิดว่าการพัฒนาและส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยววัดพระประโทนเจดีย์ในปัจจุบันอยู่ในระดับ					

ภาคผนวก ข ภาพวัดพระประโทนเจดีย์วรวิหาร จังหวัดนครปฐม

ภาพ 2 แสดงพระประโทนเจดีย์ ก่อนได้รับการบูรณะซ่อมแซม

ภาพ 3 แสดงพระประโทนเจดีย์ หลังได้รับการบูรณะซ่อมแซม

ภาพ 4 แสดงพระประทีปเจดีย์ ขณะทำการบูรณะซ่อมแซม

ภาพ 5 แสดงรถเข็นขายอาหารบริเวณวัดพระประทีปเจดีย์

ภาพ 6 แสดงพระประธานและพระพุทธรูปอื่นๆ ภายในพระอุโบสถ

ภาพ 7 แสดงบริเวณทางเข้าพระอุโบสถ

ภาพ 8 แสดงโต๊ะตักบาตรเหรียญในพระอุโบสถ

ภาพ 9 แสดงบริเวณภายในวัดพระประโทนเจดีย์

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ – ชื่อสกุล ไสภณาณัฐ อินทร์ใหญ่
วัน เดือน ปี เกิด 9 พฤษภาคม 2529
ที่อยู่ปัจจุบัน 592/193 ถนนลาดปลาเค้า แขวงจรเข้บัว
เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 10230
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2547 นศ.บ. (การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์) มหาวิทยาลัยเกริก

